פערלאג „די וועלט".

מ. באגאליעפאוו.

מִלְחָמוֹת און פִינַאנְסֶען.

(איבערזעצט פון רוסיש).

ווילנא.
1906.

Войны и финансы.

М. Боголѣповъ.

ВИЛЬНА.
Типографія «Вдова и братья Роммъ».
Уголъ Духовскаго и Глухого пер. собств. домъ № 1/2.
1906.

מלחמות און פינאנסען.

די פראגע וועגען מלחמה און די מלוכה=פינאנסען, ד. ה. די פראגע וועגען דעם, וויפיעל דעם פאלק קאסט אב די אדער יענע מלחמה — פלעגט שטענדיג בלייבען א סוד=זאך. אין דער צייט פון א מלחמה ווענדעט מען די אויפמערקזאמקייט גאר אויף אנדערע פרטים. אויף איינצעלנע צוזאמענשטויסונגען פון די פיינד, אויף די צאהל טויטע און פערוואונדעטע, אויף די נעמען פון די פאנצער־שיפען, אויף די נעמען פון די מיליטער=אבטהיילונגען, פון די פיהרער און נאך אנדערע אויסערליכע איינצעלהייטען; די ווירטשאפטליכע זייט פון דער מלחמה בלייבט כמעט שטענדיג אין דער דונקעלהייט, אויפ'ן הינטער=גרונד. זעלטען ווען מען הערט געשפרעכען וועגען דעם, אז צוליעב דער מלחמה האט מען פערגרעסערט די אבצאהלונגען, אדער אז בעת דער מלחמה זיינען רייך געווארען די אדער יענע פערזאנען...

ווייטער בעטראכטען מיר די פראגע וועגען די רוסישע מלחמות און פינאנסען פון די עלטעסטע צייטען אן. אזא היסטארישער איבערבליק וועט אונז ערקלערען אויפ'ן בעסטען אופן דעם גרונד=געדאנק, אז ביי א מלחמה פערלירען שטענדיג די ארבייטער=מאסען, אלץ=איינס צו די מלחמה איז דורכגעפיהרט זיעגרייך אדער זי איז אהן כבוד און שענדליך פערשפיעלט, אלץ איינס צו די מלחמה האט זיך געפיהרט אויף דאס געלד, וואס מען האט צוזאמענגעקליעבען פון שטייערען, אדער פון א הלואה, אדער פון נעפעלשטע מטבעות, אדער פון די פאפיער־געלד, וואס די רעגירונג לאזט ארויס.

דער ענגלישער פאליטישער טהוער **גלאדסטאן** האט רעקאמענדירט דעם ענגלישען פארלאמענט צו פיהרען מלחמות אויף דאס געלד, וואס ווערט צוזאמענגעקליעבען פון שטייערן. און פאר

די אַלע שטרעבונגען צו מלחמות צאהלט נאר דער קלאס פון פאלק, ביי וועלכען מען פרעגט זיך ניט נאך צו ער פערלאנגט צו פיהרען די אדער יענע מלחמה און וועמען מען לאזט איבער נאר דאס רעכט צו פערגיסען זיין בלוט און אויסלעדיגען זיינע קעשענעס.

אבער פיהרען א מלחמה נאר מיט שטייערן־געלד איז געפעהר־ליך. א מלחמה פאדערט גרויסע סומען געלד. וואס צום ביישפיעל וואלט פארגעקומען, ווען מען וואלט איידער ס'האט זיך אנגעהויבען די מלחמה מיט יאפאן, געפאדערט פון יעדער רוסלענדער איינ־וואהנער — ניט מאכענדיג קיין אונטערשייד פון א קינד ביז א דער־וואקסענעם, פון א מאנסביל ביז א פרויענצימער, פון א נגיד ביז א בעטלער — ער זאל אריינטראגען מיט א מאל צו 30 רובל אויף מלחמה־הוצאות? ווי וואלט זיך דערביי געפיהלט די פאמיליע פון אנ'ארבייטער, למשל, וואס בעשטעהט פון 5 נפשות? פון אזא געזינד וואלט אויסגעקומען צו נעהמען מיט א מאל 150 רובל... אזא שטייער איז אונמעגליך, זאגאר, ווי דער לעזער וועט שפעטער זעהען, אזעלכע פאקטען זענען אויך בעוואוסט אין דער געשיכטע פון רוסלאנד. אמת, די רעגירונגען זעהען אויסצומיידען דעם דאזיגען מיטעל, וועלכער איז אין אלע אופנים געפעהרליך; זיי פון זייער זייט מאכען הלואות, און דאס פאלק צאהלט די פרא־צענטען און רעקט ביסלעכווייז אויך דעם חוב גופא. אזא סיסטעם בינדט פאנאנדער דער רעגירונג די הענד. אבער פון די קליינע אבצאהלונגען ווערען צוזאמענגעשטעלט גרויסע און אין דעם איצטיגען מאמענט צאהלט אויס רוסלאנד יעהרליך 315 מיליאן רובל הויליע פראצענטען! די אונגעהויער גרויסע חובות, — דאס זענען די ירושה פון די מלחמות און פון די פארבעריטונגען צו זיי. אויב עס זאל ווייטער אויך אזוי געהן, ווי ביז איצט, וועט דעם פאלק אויסקומען אפילו אין די פריעדליכע צייטען צו טראגען אזא סומע שטייערן, וועלכע וועט אויף א סך אריבערשטייגען די סומע פון 30 רובל אויף מלחמה־הוצאות פון יעדער לעבעדיגען נפש, ווי מיר האבען דאס אנגענומען פריהער.

אט פאר וואס די פראגע וועגען מלחמה און די פינאנסען איז אזוי אינטערעסאנט פאר אלעמען און אויך פאר די ארבייטער־מאסען. די מלחמות וועלען פערשוואונדען ווערען ניט אזוי גיך,

די פראגע וועגען מלחמה און די פינאנסען וועט נאך לאנג האבען א בעזונדערען אינטערעס.

I.

אין די גאנץ אלטע צייטען האבען אין רוסלאנד געוואהנט גרויסע סלאווישע שבטים. די פערוואלטונג איבער אלע ענינים האבען געפיהרט די פאלקס־פערזאמלונגען, די „וועטשעס" (ראטהען), ווי זיי האבען זיך אנגערופען. די מאכט פון דעם אויסגעוועהלטען פירסט איז געוועזען שטארק בעגרענצט דורך דעם פאלקס־ראטה; די פראגען פון דעם פאלקס־לעבען פלעגען בעשלאסען ווערען ניט אין דעם פירסטליכען פאלאץ נור אויף דעם פאלקס־ראטה. דא פלעגען אויך בעשלאסען ווערען די פראגען וועגען מלחמה און פריעדען. אויב דאס פאלק פלעגט פערלאנגען די אדער יענע מלחמה, פלעגט ער געהן מיט זיין פירסט; אויב אבער דער פאלקס־ראטה פלעגט צוליעב וואסערע ניט איז אורזאכען ניט איינ־ווילינגען אויף די מלחמה, פלעגט מען דאס אפען ערקלערען דעם פירסט. אין 12־טען יאהרהונדערט האבען די איינוואהנער פון קיעוו געזאגט זייער פירסט: „ביי אונז וועלען אלע געהן, ווער עס קען נאר האלטען א שטעקען אין האנד. און ווער ס'וועט ניט געהן, וועט נאר אונז אן אויף זיי — און מיר וועלען זיך שוין מיט זיי אברעכענען". אויף דעם זעלבען פאלקס־ראטה האבען די זעלבע קיעווער איינוואהנער גערעדט מיט זייער פירסט גאר אנדערע רייד, ווען עס האט זיך געהאנדעלט וועגען אן'אנדער מלחמה: „מאך שלום, פירסט! מיר וועלען ניט געהן".

קיין שטענדיגער חיל איז צו יענער צייט ניט געוועזען; יעדער שטארקער און געזונטער מענש איז געוועזען א זעלנער. דער פאלקס־ראטה און ניט דער פירסט פלעגען דאמאלסט צוזאמענשטעלען די קאמפפס־גרופען. אין 12־טען יאהרהונדערט האבען די נאווגאראדער, גרייטענדיג זיך צו א מלחמה, געזאגט זייער פירסט: מיר וועלען אלע געהן, סיי א ריאק, (א בעאמטער) סיי דער וואס וויל זיך אבגעבען דעם היילינגען דיענסט פון דער קירכע, — אלץ איינס: ער מוז אויך געהן!" דא האט דער פאלקס־ראטה אריינ־

גערעכענט אין צאהל פון די קאמפפס-מיטגליעדער אלע מאנסלײט פון זײער שבט, „אלע וואס קענען נאר האלטען א שטעקען אין האנד", אפילו די דיאקעס (בעאמטע), די גײסטליכע, וועלכע זענען געוועזען אהן שטעלעס, — אלע האבען זײ געמוזט געהן צו דער מלחמה, לויט דער בעשטימונג פון פאלקס-פערזאמלונג.

די גרײטקײט, מיט וועלכער דאס פאלק פלעגט געהן אויף א מלחמה, ערקלערט זיך דערמיט וואס דאס פאלק פלעגט פיהרען די דאמאלדיגע מלחמות לויט זײן אײגענעם וואונש, לויט זײן אײגענעם בעשלוס. די מלחמות פלעגען קאסטען ביליג. דאס פאלק האט ערסט נאר וואס אנגעהויבען צו בעשעפטיגען זיך מיט ערד-ארבײט. די הױפּט—עקזיסטענץ-מיטלען זענען געוועזען: יאגד, פישפאנגען, זאמלען האניג פון ווילדע בינען און פיה-צוכט. שבטים, וואס פערנעהמען זיך מיט יאגד און פיה-צוכט געהען לײכט איבער פון אײן ארט אויף דעם אנדערען; זײ זענען שטענדיג בעוואפענט, ווײל דאס זעלבע געוועהר, וועלכער פלעגט דינען בעת יאגד, פלעגט דינען אויך בעת א מלחמה. קײן פולווער און קײן ביקסען זענען נאך דאמאלסט ניט געוועזען; די גאנצע בעוואפנונג איז דאן בעשטאנען פון אײגענע געמאכטע בויגענס און פײלען, פון פלעקער און פיקעס. יעדער מאנסביל פלעגט זיך פון יוגענד אן לערנען ווי זיך צו בעגעהן מיט די דאזיגע געוועהר, יאגענדיג זיך נאך ווילדע חיות. בעת א מלחמה האבען די יאגד- און פיה-צוכט-שבטים געהאט זײער עסענווארג אונטער'ן האנד און דאס איבערגעהן פון אײן ארט אויף דעם צווײטען איז פאר די דאזיגע פעלקער געוועזען זעהר נוצליך. אזא וואנדערען פלעגט זײ געבען אלץ נײע ערטער פאר יאגד און פיה-צוכט. דער וועג איבער שכנ'ישע שטעדט פלעגט ברענגען די זיעגער א רײכען רויב, ווײל די בעזונטע שטאדט פלעגט מען שטענדיג צעראבירען. די דאמאלסטדיגע מלחמות פלעגען ארויסגערופען ווערען אדער דורך די שטרעבונג פון שבט ארײנצוכאפען נײע ערטער פאר זײער געווערב, אדער צו בענוצען זיך מיט דעם רויב פון די רײכע שטעדט.

אין דער אמאליגער רוסלאנד פלעגען פארקומען אויך פירסט-ליכע מלחמות. דיזע מלחמות פלעגט דער פירסט פיהרען לויט זײן אײגענעם ווילען און אויף זײן אײגענעם חשבון. ער האט געהאט פרײוויליגע זעלנער, וועלכע האבען געבילדעט דעם פירסטליכען

שוטץ אדער די פירסטליכע גווארויע. דאס פאלק פלעגט נאר ראן
געהמען אנ׳ אנטהייל אין די פירסטליכע מלחמות, ווען ער פלעגט
איינגעפינען, אז דאס לוינט פאר איהם. די רוסישע פירסטען
פלעגען גערען ראבירען זייערע שכנים; איבערהויפט האבען זיי
ליעב געהאט צו ראבירען דאס אלטע און רייכע גריעכענלאנד.
איגאר און אלעג זענען נאר דעריבער בעוואוסט אין די אלטע
היסטארישע כתבים, ווייל זיי האבען זיך אויסגעצייכענט מיט
זייערע אנפאלען אויף גריעכענלאנד. אלעג האט, אלס זיעגער,
צוגעשלאגען זיין פאנצער-שילד אויף די טויערען פון דער גריעכישער
הויפטשטאדט — קאנסטאנטינאפאל. נאר די דאזיגע מלחמות האבען
ניט אלע מאל געבראכט נוצען די פירסטען: ציימענווייז פלעגען
זיי האבען שטארקע מפלות און פלעגען דורכדעם פערלירען זייערע
מראהנען. אין 11-טען יאהרהונדערט זענען די רוסישע פירסטען
מחויב געווען אויסצוהאלטען אויף זייער רעכנונג אין דער גריעכישער
ארמעע אנ׳ אייגענעם קארפוס חיל פון 6 טויזענד רוסישע
זעלנער.

ווען די דאזיגע פאליטיק פלעגט ניט בעריהרען די אינטע-
רעסען פון פאלק, פלעגט דער פאלקס-ראטה זיך ניט אריינמישען
אין די ענינים פון די פירסטען; די פירסטען פלעגען לויט זייער
אייגענעם ווילען פיהרען מלחמות, מאכען פערבאנדען, צוזאמענ-
קלייבען זיך אויף צוזאמענפאהרען אין ז. וו. דאס פאלק האט גע-
פיהרט זיין אייגענע פאליטיק, דער פאלקס-ראטה איז געווען דער
ארגאן פון דער דאזיגער פאליטיק. אזוי ווי די דאמאלסטדיגע פרא-
דוקציאנס-פארמען האבען ניט צוגעבונדען דאס פאלק צו דער
ערד און האבען יעדערען געניטיגט צו האבען געוועהר און צו וויסען
ווי זיך מיט איהם צו בענעהן, פלעגט אויפ׳ן פאלקס-ראטה צו-
זאמענקומען די גאנצע דערוואקסענע בעפעלקערונג, וועלכע איז
געווען אויף אזוי פיעל שטארק, דאס זי פלעגט בעהערשען דעם
פירסט און ניט דער פירסט דעם פאלק. די נאוגאראדער האבען
שפעטער פון אלע איבעריגע שבטים אנגעהויבען צו בעשעפטיגען
זיך מיט ערד-ארבייט, זיי האבען א לאנגע צייט זיך ערנעהרט דורך
יאגד און מסחר און דעריבער האט ביי זיי לענגער ווי אומעטום
עקזיסטירט דער פאלקס-ראטה, וועלכער פלעגט גאנץ אפט פער-

געטריבען די פירסטען, וואס פלעגען זיי צוליעב וואס ניט איז ניט געפעלען ווערען.

ביי אנדערע שבטים איז די יאגד און פיה־צוכט ביסלעכווייז געווארען א זייטיגע בעשעפטיגונג; די בעפעלקערונג הויבט זיך אן צו פערנעהמען מיט ערד־ארבייט. צוזאמען מיט דעם און טאקע צוליב דעם האבען זיך אויך אומגעענדערט די פאליטישע בעדינגונגען פון פאלקס־לעבען. די ערד־ארבייט האט צוגעבונדען פעסט דעם מענשען צו דער ערד; די ערד־ארבייטער פלעגען זיך בעזעצען אויף די ערד, וואס זיי האבען אליין בעארבייט, פלעגען אויסבויען הייזער, פערשאפען זיך אנשטאט א בויגען און א פייל אנ׳אקעראייזען און א כראנע. אבריסען זיך פון דער ערד צוליעב קהל׳שע ענינים, און נאך מעהר, צוליעב מלחמות האט שוין מעהר ניט געלוינט, און די מלחמות גופא האבען פערלארען זייער גאנצען רייץ. דער פריעדליכער ערד־ארבייטער האט זיך ניט געדארפט מעהר יאגען נאך נייע פעלדער און וועלדער, וועלכע ער האט געהאט גענוג ארום זיך; איהם האט ערנעהרט די ערד, וואס ער האט בעארבייט. דער פאלקס־ראטה פלעגט זיך צוזאמענקלייבען נאר אין די שטעדט; אבריסען זיך פון די פעלדער, איבערהויפט אין דער ארבייטס־צייט האט ניט געלוינט און אין דעם פאלקס־ראטה פלעגען נעהמען אנטהייל אלץ וועניגערמענשען און ער האט וואס ווייטער, אלץ מעהרער פערלארען זיין פאליטישען איינפלוס.

דאס פאלק האט זיך אנגעהויבען צו ענטוואפענען, און פון די פריהערדיגע זעלנער זענען געווארען פריעדליכע איינוואהנער. געוועהר און זעלנער — פריוויליגע, אדער געדונגענע — זענען געבליבען נאר ביי דעם פירסט. די פויערים, וואס האבען זיך בעשעפטיגט מיט ערד־ארבייט, מורא האבענדיג פאר די פיינדליכע אנפאלען אויף זייערע פייערליכע פעלדער, זענען געווען פאראינטערעסירט אין דעם, אז זייער פירסט זאל זיין וואס מעכטיגער, אז ער זאל האבען וואס מעהר חיל, כדי זיך צו וועהרען געגען שונא. דער פירסט, פערגרעסערענדיג זיין חיל, האט צוזאמען מיט דעם פערגרעסערט זיין מאכט איבער׳ן פאלק. די פירסטען האבען אויפגעהערט זיך צו בעראטהען מיט די פאלקס־פערזאמלונגען; ביי זיי האבען זיך געבילדעט זייערע אייגענע ראטהען, זייערע

איינענע „רומעס" פון רייכע און חשובע וועלנער, פון די רייכע באיארעס (פארנעהמער לייט), וועלכע האבען געהאלפען דעם פירסט רעגירען איבער דעם רעכטלאזען פאלק. די ארעמע פירסטען פלעגען אנקומען אין דיענסט צו די רייכע אין מעכטיגע פירסטען און דערמיט פלעגען זיי נאך פערשטארקען די פאליטישע בעדייטונג פון די לעצטע. דאס פאלק, וועלכער האט פערלארען זיין אנפלוס אויף די געזעלשאפטליכע און פאליטישע ענינים, האט צוזאמען מיט דעם אויך פערלארען זיין רעכט צו זאגען א דעה אין די פראגען וועגען מלחמה און שלום. איצט פלעגען די אלע וויכטיגע פראגען בעשלאסען ווערען לויט דעם אייגענעם ווילען פון פירסט און זיינע נאהענטע בעלי עצה'ס. די מלחמות האבען אנגעהויבען פארקומען אלץ אפטער און האבען געקאסט אלץ טייערער. צוזאמען מיט די פערבעסערונגען אין די ערד-ארבייט-געצייג, אין דער ערד־ארבייט־טעכניק האט זיך אויך פערבעסערט די בעוואפנונגס-טעכניק. די בעוואפנונג איז געווארען אלץ קאמפליצירטער און דעריבער טייערער. ווען דאס פאלק האט געפיהרט דעם ארט לעבען פון א יעגער און אלע זענען געווען בעוואפענט, האט מען בעת א מלחמה ניט געדארפט קלערען וועגען א ספעציעלע בעוואפנונג: מיט וואס אויף א חיה מיט דאס אויפן שונא.

ווען דאס פאלק האט זיך אבער בעזעצט אויף ערד, האבען די ערד־ארבייט־געצייג שוין נאר ניט געטויגט אויף מיליטערישע צוועקען; מ'האט נעמוזט איינפיהרען א חיל און איהם בעוואפנען. פריהער, ווען דער שונא פלעגט זיין זעהר שטארק און גוט בעוואפענט, האט מען שטענדיג געקענט אויסמיידען א בעוואפענטען צוזאמענשטויס מיט איהם, ווייל דעם שבט, וואס האט זיך פערנומען מיט יאגד אין פיה־צוכט, איז געווען זעהר לייכט אריבערצוּוואנדערען פון איין ארט אויף א צווייטען. איצט, אבער, האט די ערד־ארבייט צוגעשמידט צום ארט; אוועקווארפען דעם שטענדיגען ארט הייסט רואינירט ווערען, און די בעזעסענע ערטער האבען שטענדיג צוגעצויגען צו זיך די מעהר ענערגישע שבנים, וועלכע האבען שטענדיג געהאט אנ'אפעטיט צום פרעמדען האב און גוטס.

דאס אלץ האט געבראכט דערצו, אז דאס חיל איז געווארען א נויטווענדיגער און שטענדיגער טהייל פון דער מלוכה־מאכט און

האט ארויסגערופען וואס ווייטער אלץ מעהרער היצאות. דער פירסט, וואס האט אליין פערוואלטעט איבער זיין חיל, האט געוואוסט זיין פאקישע מאכט איבער דעם אונבעוואפענטען פאלק. פערטהיידיגענדיג איהם נעגען שונא, האט ער אנגעהויבען קלייבען פון די פריעדליכע בעפעלקערונג געלד־פראדוקטען אויף אויסצוהאלטען זיין חיל. די דאזיגע געלד־סומען פלעגען אריינקומען אין פירסט אוצר, וואו זיי פלעגען זיך צוזאמענמישען מיט די פערזענליכע געלד פון פירסט. פון דיזעם אוצר פלעגט מען אויסגעבען אי אויף די פערזענליכע בעדערפניסען פון פירסט אי אויף קהל'שע. אט אזוי האבען זיך ביסלעכווייז אנגעהויבען צו ענטוויקלען די שטייערען און התחיבות, וועלכער זענען געלעגען אויפ'ן פאלק; אזוי האט זיך ביסלעכווייז געבילדעט די זאגענאנטע מלוכה־ווירטשאפט.

די מלחמות און דאס אויסהאלטען דעם חיל אין די פריעדליכע צייטען זענען אלע מאל און אומעטום געוועזען איינע פון די הויפט־אורזאכען פון דער שנעלער ענטוויקלונג אין דער מלוכה־ווירטשאפט, פון דעם שנעלען וואוקס אין די שטייערען און התחיבות'ען, וועלכע די פריעדליכסטע פעלקער מוזען טראגען. אין דעם אלטען רוסלאנד האט זיך די שטייער־לאסט אין גיכען פערגרעסערט נאך צוליעב דעם, וואס דאס „אודיעלנע" (צוטהיילטע אויף א סך בעזונדערע פירסטענטהומס) רוסלאנד איז אונטערגעפאלען אונטער דעם יאך פון די טאטארען. די טאטארען האבען ארויפגעלעגט אויף די קליינע מלוכות גרויסע אבצאהלונגען. דער „כאן פון דער גילדערנער ארדא" האט זיך גערופען „צאר פון רוסלאנד"; די רוסישע פירסטענטהומס האט ער גערעכענט אלס זיינע נחלאות, אולוסען. דער כאן פלעגט זאגען: „ווען אונז וועט זיך פערוועלען פיהרען מלחמות, וועלען מיר בעפעהלען צו זאמלען חיל אין אונזערע אולוסען צו אונז אויף דיענסט". דאס רוסישע פאלק האט געטראגען א צווייאיגע לאסט: ער האט געצאהלט שטייער זיינע פירסטען און צינז די טאטארען. דער שטריט, וועלכען די פירסטען פלעגען פיהרען מיט די טאטארען, האט ארויסגערופען א גרויסע צאהל מלחמות און בעדייטענדע הוצאת. ווען מען איז לויז געווארען פון טאטארישען יאך, זענען די אבצאהלונגען ניט קלענער געווארען: דאס, וואס פריהער פלעגען נעהמען פון פאלק די טאטארען, האבען איצט אנגעהויבען צו נעהמען די פירסטען, וועלכע האבען איבער־

גענומען ביי די טאטערן אלע אבזריות'דיגע פארמען פון פאלקס־שינדעריי. נאך דעם ווי מען האט זיך בעפרייט פון דעם טאטארישען יאך, האבען די פירסטען גענוצט שטענדיג זיין אויפ'ן וואך; מ'האט געמוזט האלטען א גרויסע ארמעע, ווייל די טאטארען האבען געקענט יעדען מאמענט ווידער אנפאלען אויף דאס רוסישע לאנד. די אבצאהלונגען און התחיבית זענען דעריבער געווארען אלץ שווערער און אונערטרעגליכער.

אויף דעם דרום־גרענעץ אליין איז אויסגעקומען אויסצוהאלטען יעהרליך אנ'ארמעע פון 60 טויזענד, און אויסערדעם האט מען זיך נאך גענדארפט בעשיצען אויך פון מעריב און מזרח זייט.

קודם־כל האט דאס פאלק געטראגען מיליטער־פפליכט; די איינוואהנער זענען מחיב געווען ארויסצושטעלען פון יעדען געגענד א געוויסע צאהל בעוואפענטע מענשען, רייטער און פוסגעהער, מיט געוועהר, מיט פולווער, מיט פראוויאנט אויף א געוויסע צייט. אויב אין א וואסער ניט איז ארט האט אויסגעפעהלט די בעשטימטע צאהל מענשען, וואס קענען האלטען א ביקס אין האנד, האבען די שטאדטיגע איינוואהנער און די פויערים געמוזט אויף זייער אייגענעם חשבון דינגען פרייווילינע זעלנער, זיי בעוואפענען און אויסהאלטען מיט פראוויאנט. די רעגירונג פלעגט אויך פערפפליכטען די פויערים צו בויען פעסטונגען, דורכצופיהרען גראבענס, שטעלען צוימען. זיי זענען אויך מחויב געווען צו מאכען פולווער, אדער געבען אויף דעם געלד; פון זיי פלעגט מען אויך זאמלען געלד אויף אויסצוקויפען די געפאנגענע, אויף צו קויפען ביקסען, אויף צו צאהלען געהאלט דעם גערונגענעם חיל. א לאנגע צייט האט מען געפאדערט, אז דער פראוויאנט פאר'ן חיל זאל געגעבען ווערען מיט פראדוקטען: מ'פלעגט זאמלען ברויט און פיה. ביי אזעלכע זאמלונגען פלעגען פארקומען פיעל געוואלדטהאטען און ווילקיר. דאס חיל, געהענדיג דורכ'ן לאנד, פלעגט בעקומען פון די ארטיגע איינוואהנער ברויט און פלייש, נאר דערביי פלעגען זיי אנזאמלען אזוי פיעל, אז א גרויסען טהייל פון די געשעכטע בהמות פלעגען זיי אבשיקען צו זיך א היים.

אין איינעם פון די אמאליגע אלטע היסטארישע כתבים ווערט דערצעהלט, אז אין 1418־טען יאהר האבען די זעלנער פון גרויס־פירסט „אלץ צוראבירט ביי דעם אייגענעם פראוואסלאווען פויער־

טהום, האבען געפיינינט דאס פאלק, כדי ביי איהם אלעס ארויסצוקריגען, האבען געשעכט דאס פיה און אבגעשיקט די געשעכטע בהמות צו זיך א היים".

אויסער די זעלנער, וואס מ'פלעגט רופען נאר אויף א צייטווייליגען דיענסט, איז צו יענער צייט געוועזען אויך א שטענדיגער חיל. וואס איז בעשטאנען פון די דיענסט-פערפפליכטעטע, געוועזענע פירסטליכע פרייוויליגע און געדונגענע זעלנער. אט די פירסטליכע דיענסט-פערפפליכטעטע פלעגען פאר זייער דיענסט בעקומען אלס געשענק גיטער, מאיאנטקעס. זייער דיענסט פלעגט זיך אנהויבען צו 15 יאהר. דער יונגער אינגעל, וואס פלעגט אנקומען אויף דיענסט, פלעגט בעקומען ערד און ווערען א גוטס-בעזיצער. זיין דיענסט איז געוועזען אנ'אייביגע, אהן א טערמין. ער האט געדארפט אויף זיין אייגענעם חשבון זיך בעוואפנען און ערנעהרען. אויף דעם ערשטען רוף פון פירסט האט אזא דיענסט-פערפפליכטעטער געמוזט געהן אויף מלחמה. אויב ער פלעגט זיך אבזאגען, פלעגט מען איהם שלאגען מיט'ן קנוט און אבנעהמען ביי איהם דעם מאיאנטעק.

שפעטער האט זיך פון אט די דיענסט-פערפפליכטעטע געבילדעט דער קלאס פון אונזער אדעל. אין יאקאטערינא דער II-טערס צייטען זענען זיי בעפרייט געווארען פון דער פערפפליכטונג צו דיענען; די מאיאנטקעס זענען אבער געבליבען ביי זיי...

II.

ווען דער מאסקוער פירסט האט „צונויפגעזאמעלט" די איינצעלנע פירסטענטהומס אין איין מאסקוער מלוכה, איז זיין מאכט געווארען אינגעהויער גרויס. די פערשיעדענע קליינע און צופעליגע אבצאהלונגען אויף מלחמה-הוצאות זענען אין 1679-טען יאהר פערביטען געווארען אויף שטענדיגע רעגעלמעסיגע שטייערען. ליידער זענען אונז פון יענע צייטען ניט איבערגעבליבען כמעט קיינע דאקומענטען, לויט וועלכע מיר זאלען קענען אויסרעכענען וויפיעל עס פלעגען אבקאסטען די מלחמות.

ס'זענען דא נור קנאפע און ניט אויספיהרליכע אנדייטונגען אויף דעם, אז די דאמאלסטדיגע מלחמות און אנארדנונגען האבען רואינירט דאס פאלק. די רעגעלמעסיגע אבצאהלונגען האבען,

פערשטעהט זיך, ניט געסטייעט, און ביים אויסגעפינען מיטלען פלעגט מען זיך פאר קיין זאך ניט אבשטעלען און ארויפווארפען אויפ'ן פאלק אונערטרעגליכע אבצאהלונגען, נעהמען געלד מיט געוואלד, מיט סטראשונקעס און מיט אלערליי שווינדלעריי.

די מלחמות זענען צו יענער צייט געווען אפטע; דאס געלד פלעגט אויסגעגעבען ווערען שנעל; דער חיל איז געווען גרויס, ווייל,— ווי איינער אנ'אויסלענדער פון יענע צייטען האט זיך אויסגעדריקט,— „דער מאסקווער קייזער האפט מעהר אויף די צאהל, איידער אויף דעם העלדענמוטה פון זיינע זעלנער, ארער אויף די גוטע ארגאניזאציע פון זיינע קרעפטען". אויסהאלטענדיג דעם חיל, האט די רעגירונג געשטרעבט דערצו, אז איהרע הכנסות זאלען דערפון ניט ליידען, אז מ'זאל אלץ מאכען אזוי, דאס עס זאל קאסטען וואס ביליגער. די דאזיגע ביליגקייט האט זעהר טהייער געקאסט די זעלנער און דעם פאלק. איינער פון די אמאליגע שרייבער— פאסאשקאוו האט געזאגט: „ווי מען זאגט, בעקומען אנדערע זעלנער נאך ווייניגער, ווי צוועהן גילדען געהאלט א חודש. און ווישנעוואלאטשק איז איינעם א נאוואבראנעץ געבליבען נאך דעם, ווי ס'האט אראבגערעכענט אלץ פון זיין געהאלט — 2 גריוונעס, ד. ה. 20 קאפיקעס פאר א גאנצען חודש, און ער האט ארויס־גענומען א מעסער און זיך אויפגעשניטען דעם בויך. עס פערשטעהט זיך, אז ער האט עס געטהאן ניט אויס נחמה. אויב א סאלדאט קומט ניט אויס אפילו קיין צוועהן גילדען א חודש, טא פון וואנען זאל ער לעבען, וואו זאל ער נעהמען א פעלץ און אנדערע נויטיגע זאכען, און מיט וואס זאל ער עסענווארג קויפען? און זייענדיג אין אזא נויט, ווי זאל ער ניט גנב'נען און פאר וואס זאל ער פון דיענסט ניט אנטלויפען? געבען דעם סאלדאט א מונדיר און דערנאך פאר דעם זעלבען מונדיר אראברעכענען פון געהאלט — דאס איז אנ'עולה".

דאס פאלק איז פארמאטערט געווארען פון דעם פפליכט אויסצוהאלטען ביי זיך אין זייערע הייזער די סאלדאטען. פון דעם דאזיגען פפליכט זענען פריי געווען נאר די רייכע און די מיוחסים. דער זעלבער פאסאשקאוו האט געשריבען: „און נעבען די הייזער שטעהען די סאלדאטען און דראגונער אזוי ניט רוהיג און טהוען אב אזעלכע עולות, אז עס איז ניט מעגליך דאס איבערצוגעבען;

און דארטען וואו די אפיציערען שטעהען קומען פאר נאך ערגערע מעשים". די רעגירונג גופא האט פערשטאנען, אז די פפליכט אויסצוהאלטען ביי זיך און די הייזער די סאלדאטען רואינירט דאס פאלק. אין רעגירונגס־בעפעהל פון 1727 יאהר ווערט געזאגט: „די ארעמע רוסלענדער פויערים ווערען רואינירט ניט נור פון די אונגערעכטעגעסען אויף די פעלדער און ניט נאר פון די אבצאהלונגען, זיי ווערען נאך מעהר רואינירט פון די מחלוקות צווישען די אפיציערען און די זעמסקע פערוואלטער און פון די סאלדאטען מיט די פויערים".

די געוועהנליכע שטייערן זיינען געוועזען וועניג, און די רעגירונג פלעגט זיך כאפען פאר אויסערגעוועהנליכע מיטלען. מ'פלעגט זאמלען דאס זאגענאנטע „פינפטע געלד". דעם 2־טען יאהר פון מיכאאיל ראמאנאוו'ס רעגירונג איז ארויס א פעראָרדנונג לויט וועלכער מ'האט גערארפט צונויפקלייבען פון וועמען מ'האט געקענט צו 100 רובל און פון די ארעמע צו רובל אויף אויס־צוהאלטען דאס מיליטער. ווען איינער האט געהאט איינענס 500 רובל, האט מען פון איהם גענומען א פינפטען טייל—100 רובל. דעם קומענדיגען יאהר איז פארגעקומען דאס זעלבע. אין דער שטאדט מעזען האט איינער א סוחר געהאט א קראם מיט סחורה, איהר האט מען אבגעשאטצט אין 523 רובל, פון דעם דאזיגען איינענס איז אויסגעקומען צו געבען אבצאהלונגען 123 רובל. בעצאהלענדיג 40 רובל, איז דער סוחר אנטלאפען מיט זיין ווייב און קינדער קיין פוסטא־אזערא... די אבצאהלונגען פלעגט מען קלייבען מיט א שרעקליכער אונערהערטער אכזריות. די קייזערליכע פעראָרדנונגען פלעגען בעפעהלען די מיליטער־פיהרער און די בעאמטע (דיאקעס) „אומעט'ס אויפצומאנען די הכנסות פאר'ן קייזער מיט גרוים פלייס". דעם פאלק איז פערווערט געווען צו קאכען קוואס, וויל דאס קוואס־קאכען איז איבערגעגעבען געווען פריוואט מענשען אויף פאכט. אויף פאכט איז אויך אבגעגעבען געווארען די בראהע און אלע קליינע געווערבען. אין איין גראמאטע לייענען מיר: „אין די פריהערדיגע צייטען זענען אזעלכע געווערבען קיינעם קיינמאל ניט איבערגעגעבען געווארען אויף „פאכט" און איצט זענען פון זיי די דארפישע און אלע אנדערע איינוואהנער פערארעמט געווארען".

דאס פאלק האט געקרעכצעט אונטער די אלע לאסטען. די ערסטע צייט האט מען געפרובט זיך קלאגען פאר'ן קיסר. איינמאל

זענען געקומען צום קיסר מיט אנ'אנקלאגע 70 פסקאווער איינוואהנער. דער 17 יאהריגער קיסר איוואן, אויסהערענדיג די אנקלאגער האט זיי אבגעגאסען מיט הייסע וויין, געשמאליעט מיט פייער זייערע בערד און האר, געווארפען זיי נאקעטערהייד אויף דר'ערד און האט זיי שיר ניט דער'הרג'עט, נאר אין דעם מאמענט איז אראבגעפאלען פון טהורם א גלאק, און דאס האט אבגעווענדעט די אויפמערקזאמקייט פון דעם ערצארענטען קיסר און האט געראטעוועט די אומגליקליכע אנקלאגער... דאס פאלק פלעגט זאגען, אז דער אבות איז פערשוואונדען פון דער ערד, אז די שבייער־זאמלער קוועלען די פויערים, טהוען זיי אן עולות, פאר'ן קיסר נעהמען זיי צעהן, פאר זיך הונדערט, אז די גרויסע לייט ווערען רייך פון די פויערשע טרעהרען און בלוט. די בעפעלקערינג איז מיט שרעק געלאפען, וואו די אויגען פלעגען זיי בראנען; די דערפער פלעגען פוסטעווען; ס'האט זיך אנגעהויבען א שטענדיגער הונגער. די וואס זענען שולדיג געבליבען שטייערן, פלעגט מען אנטהאן אלערליי ענוים. דאס פאלק איז געלאפען, איבערלאזענדיג די פאמיליעס און בעל־הביתישקייט, קיין סיביר, אויפ'ן דאן, הינטער דער וואלגא. די געשיכטע פון פאלק — דאס איז די געשיכטע פון ענוים, פון טרעהרען, פון ביטערען פיין...

נאר ניט קוקענדיג אויף די אלע מיטלען ארויסצופרעסען דעם לעצטען גראשען פון דער בעפעלקערונג, האט דאך דער רעגירונג ניט געשטאיעט קיין געלד אויף צו פירען די שטענדיגע מלהמות. מ'האט גענומען אויסקלעהרען נייע געלד־קוואלען. די רעגירונג האט זיך אנגעכאפט פאר אזא מיטעל, וועלכען מ'קען מיט רעכט אנרופען פערברעכערישע שווינדלעריי, וואס האט רואינירט דאס פאלק. די רעגירונג האט אנגעהויבען פעלשען די מטבעות. פון אנ'אמת'ן 5 קאפיקענעס, למשל, פלעגט זי מאכען צוויי 5 קאפיקענע און זיי לאזען אין פערקעהר. אנגעהויבען האט זיך דאס אין א קלענער מאס, נאר מיט דער צייט האט זיך די מטבע־פעלשונג פערברייטערט און גענומען טיעפע ווארצלען.

די געשיכטע פון אזעלכע פערברעכען מיט מטבעות הויבט זיך אן כמעט פון דעם ערסטען מאמענט, ווי אין רוסלאנד איז ערשיענען דאס מעטאל־געלד. אין 17־טען יאהרהונדערט האט די רעגירונג געהאלטען זיך דער מיינונג, אז פעלשען די מטבעות —

דאס פאלקס=געלד איז א גאנץ געזעצליכע זאך. פאר דעם ראזינען געפעהרליכען מיטעל פלעגט מען זיך כאפען אין אלע שווערע צייטען, איבערהויפט אין דער צייט פון א מלחמה. אין מיכאאיל ראמאנאוו׳ס צייטען, ווען דער רעגירונגס=אוצר איז צוראבירט געווען, איז „ניט ווילענדיג לייכטער געווארען צו מאכען געלד", „און דאס איז גאר קיין נייעס ניט, — פערענטפערט זיך די רעגירונג פאר די ענגלישע סוחרים: אין פיעלע מלוכות פלעגט מען דאס אויך טהאן אין א צייט פון א מלחמה און קיינער האט געגען דעם גאר נישט גערעדט".

א לאנגע צייט האט די בעפעלקערונג ניט פערשטאנען אין וואס בעשטעהט דער געפאהר פון דער ראזיגער מטבע=פעלשינג. ס׳זענען געווען אפילו אזעלכע שרייבער, וואס האבען זיך בעריהמט פאר די אויסלענדער מיט זייערע פאלשע געלד. „מיר זענען ניט קיין אויסלענדער ניט דעם ווערטה פון דעם קופער רעכענען מיר אויס", נאר דעם נאמען „פון אונזער קיסר מאכען מיר גרויס" — פלעגען זיי זאגען. „ביי אונז האט דאס ווארט פון זיין אלערליכטיגער מאיעסטעט אזא מאכט, אז ווען ער וואלט הייסען אויף א קופערנער ברעטעל אנצייכענען א רובל, וואלט זי ביי אונז אין מסחר אויף אייביג אוועקגעהן פאר א רובל". „ביי אונז האט א ווערטה ניט די וואג פון דער מטבע, נאר דעם קיסר׳ס ווילען"... אין דעם קיסר אלעקסיי מיכאאילאוויטש׳עס צייטען האט מען ארויסגעלאזען קופערנע רובלס און מ׳האט בעפאהלען זיי אנצונעהמען פאר זילבערנע. אט די שטיקלעך קופער האבען גלייך נאכדעם, ווי זיי זענען ערשיענען, אנגעהויבען צו פערלירען זייער ווערטה. אין אנפאנג פלעגט מען פאר 15 קופערנע רובלס געבען איין זילבערנעם, דערנאך פאר 50 קופערנע — 1 זילבערנעם. דער סוף איז געווען, דאס די רעגירונג האט געמוזט צו נויקויפען די שטיקלעך קופער צו קאפיקע א שטיק...

די שלעכטע מטבעות האבען שרעקליך אויפגעהייבען די מקחים אויף אלץ, האבען אונטערגעגראבען די מלוכה=הכנסות, האבען רואינירט די פאלקס=ווירטשאפט, וועלכע איז אין גאנצען צום גרונד געגאנגען צוליעב דער 13 יעהריגער מלחמה. עס האט זיך בעוויזען „פאלשע" געלד. די פערזאנען, וואס האבען געגארט גיך רייך צו ווערען, פלעגען איפקויפען קופער און

מאכען פון איהם קופערנע געלר. געגען אט די פאלשע-מטבעות-מאכער, וואס האבען קאנקורירט מיט דער רעגירונג, האט מען אנגענומען זעהר שטרענגע מיטלען: מ׳פלעגט זיי אבהאקען די הענד, פארגיסען די האלז מיט מעטאל, די אבגעשניטענע הענד פלעגט מען צושלאגען צו די צוימען אויף די ערטער פון שטאדט, וואו מען זאל זיי זעהען בעסער ווי אומצטום, נאר די פאבריקאציע פון פאלשע מטבעות איז אלץ גרעסער געווארען. די באיארעס, איבערהויפט די מקורבים פון דעם קיסר, פלעגען פאר כאבאר פארדעקען די גרעסטע פאלשע מטבעות-מאכער.

די געדולד פון דעם רואינירטען פאלק האט ענדליך געפלאצט. אין פריהלינג 1662-טען יאהר האט זיך די אונציפרידענהייט פון פאלק אויסגעדריקט אין אן׳אפענעם אויפשטאנד. דער קיסר איז געוועזן אין זיין הינטערשטאדטיגען פאלאץ ביי דעם פסח׳דיגען גאטעס-דיענסט, ווען דער אויפגערעגטער המון איז צוגעגאנגען צום קלויסטער און האט געפאדערט, אז אלעקסיי מיכאאילאוויטש זאל ארויסגעהן צו איהם אויף אן׳ערקלערונג. די קייזערין און די טאכטער האבען זיך פאר שרעק בעהאלטען א-ין פאלאץ-טהורם, וואו ס׳האבען זיך אויך בעהאלטען, לויט דעם קיסר׳ס עצה די אלע באיארעס-כאבארניקעס, וועלכע דער המון האט געפאדערט מ׳זאל איהם זיי ארויסגעבען. דער קיסר האט געבעטען דאס פאלק, ער זאל איהם לאזען ענדיגען דעם גאטעס-דיענסט, נאר דאס פאלק האט ניט געוואלט ווארטען און האט געפאדערט זיין קיסר ארויסגעהן גלייך כדי מיט איהם זיך דורכצוּרעדען. דער קיסר איז ארויס צום פאלק און האט געזאגט: „איך בין דער קיסר. אונטערזוכען און בעשטראפען די שולדיגע איז מיין זאך, און איהר געהט זיך איך צוריק אין אייערע הייזער; איך וועל די זאך אזוי ניט לאזען און דערפאר בין איך אייך ערוב מיט מיין ווייב און קינדער". אבער דאס פאלק האט זיך ניט בערוהיגט און האט געשריען צום קיסר: „לאז אונז ניט אויסקומען אומזיסט. אויב דו וועסט ניט ארויסגעבען די באיארעס, וועלען מיר זיי אליין נעהמען אויף אונזער שטייגער"... אלס אן׳ענטפער אויף די דאזיגע רעדעס, האט דער קיסר ארויסגעלאזען געגען המון די זעלנער מיט ביקסען. 7 טויזענד מאן האבען זיי אויסגעקוילעט, א הונדערט דערטרונקען אין טייך. און נאך

א לאנגע צייט נאכדעם האט מען אלץ געפארשט און גע'משפט, — נאך א לאנגע צייט האט מען אלץ געשניטען צינגער, הענד געהאקט קעפ. מאסקווע איז איינגעשטילט געווארען. אבער די אונצופרידענהייט מיט דער מטבע-פעלשונג איז קלענער ניט געווארען די גאנצע צייט, ביז וואנען די רעגירונג האט ניט אויפגעהערט זי צו געברויכען...

פיעל די פאלשע מטבעות האט איבערהויפט ארויסגעלאזען פעטער דער I-טער צוליעב זיינע מלחמות. שפעטער האט דער רעגירונגס-ראטה זיך ארויסגעזאגט נעגען דיזע בהעטינקייט פון פעטער דעם I-טען. אין רעגירונגס-ראטה האט מען געזאגט: „די שרעקליכע ארעמקייט, צו וועלכער די מלחמה מיט שוועדען האט געבראכט די מלוכה, האט געצוואונגען דעם גרויסען מאנארך זיך צו נעהמען פאר אזא מיטעל, וועלכער דארף ניט אנגעווענדעט ווערען. ס'האט פערדארבען א סך מעהר קופערנע מטבעות, איידער פאר אלע פריהערדיגע צייטען". צוליעב דעם זענען פארגעקומען „אויסערגעוועהנליכע שוויריגקייטען אין האנדעלס-פערקעהר" און „די פאלקאמע רואינירונג פון פיעלע געזינדען". אג'אבטעל קארן האט אין וואלאגדע אין סעפטעמבער 1661-טען יאהר געקאסט אויף קיפער געלד 1 רובל 20 קאפיקעס און אין מאי 1662-טען יאהר—25 רובל. ביז יעקאטערינא דער II-טערס צייטען פלעגט די רעגירונג צוליעב מלחמות נאך אלץ פערהעכערען די אבצאה-לונגען און פעלשען די קופערנע מטבעות. די מיליטער הוצאות האבען זיך פערגרעסערט איבערהויפט אין פעטער דעם גרויסענס צייטען, ער האט רעפארמירט דעם פוסגעהענדען חיל, איינגעפיהרט א פלאט, געגרינדעט בעזונדערע שיפ-בוי-קאמפאניעס. אי די פערוואלטונג, אי די דאזיגע קאמפאניעס האבען זיך געפונען אין די הענד פון בעוואוסטע מלוכה-גנבים, פון וועלכע איינער איז געשטארבען מיט בזיון און קומער"... פעטער האט אריינגעפיהרט שרעקליך גרויסע אומ'ברחמנות'דיגע שטייערן. פריהער פלעגען די צינזען געצאהלט ווערען פון די הויפען, און די לעצטע פלעגען צוליעב דעם זיין געפאקט מיט מענשען. פעטער האט איינגעפיהרט קאפ-שטייער און פערפפליכטעט יעדען צו האבען א פאס. די קאפ-שטייער איז געגאנגען אויף אויסצוהאלטען די ארמעע.

ווען יעקאטערינא איז ארויף אויפ'ן טראהן, איז איהר

ערסטע אַרבייט געווען פערדאַרבען די מטבעות. נאָר דאָס איז שוין געווען דאָס לעצטע מאָל: אַלץ וואָס מ'האָט געקענט פערדאַרבען איז שוין געווען פערדאָרבען. די רעגירונג האָט אָנגעהויבען טראַכטען וועגען פּאַפּיר־געלד, איבערהויפּט צוליעב דעם, וואָס דער האַנדעל האָט זיך וואָס ווייטער אַלץ מעהר ענטוויקעלט און געפאָדערט אַזעלכע געלד־צייכענס, מיט וועלכע עס זאָל זיין בעקוועם צו בענוצען זיך. אין אָנפאַנג האָט די רעגירונג אַ ביסעל מורא געהאַט פאַר דעם פּלאַן. דער סענאַט האָט אין יעליזאַוועטעס צייטען געזאָגט: „דאָס וועט זיין זעהר פערדעכטיג, ווען אַנשטאָט געלד וועלען אָנהויבען אומגעהן פּאַפּירלעך. און דערצו איז עס אויך געפעהרליך, ווען דאָס קען אַרויסרופען זעהר שלעכטע רעד צווישען דער בעפעלקערונג. די קופּערנע פינפקאָפּיקענע האָבען זייער אינערליכען ווערטה: אַ פונד קופּער קאָסט 8 רובל; די פּאַפּירלעך אָבער האָבען קיין שום אינערליכען ווערטה ניט". נאָך די דאָזיגע רעד זענען פערלאָפען 20 יאָהר. דער קיסר פעטער דער III־טער האָט, ניט קוקענדיג אויף דעם, וואָס דער מלוכה־אוצר איז געווען פוסט און דאָס פאָלק פעראָרעמט, געהייסען זיך גרייטען צו מלחמה, כדי מיט געוואַלט אָבצונעהמען ביי דענעמאַרק די נחלאות, וואָס האָבען געהערט בירושה זיין מאַיעסטעט. קיין געלד איז אָבער ניט געווען, און מ'האָט בעשלאָסען אַרויסצולאָזען פּאַפּיר־געלד. אין דער קייזערליכער פעראָרדנונג פון 1762־טען פערשוויגט מען וועגען דעם אמת'ען ציעל, צוליעב וועלכען ס'ווערען אַרויסגעלאָזען די פּאַפּירענע געלד. דאָרטען איז מען מודיע: „מיר ווילען אַליין פון זיך געבען די דאָזיגע וויכטיגע גנאָדע דער גאַנצער אימפּעריע, און איבערהויפּט די סוחרים און קאָמערסאַנטען"...

נאָר די דאָזיגע פעראָרדנונג איז ניט דורכגעפיהרט געוואָרען, ווייל יעקאַטערינא האָט אַראָבגעוואָרפען פון טראָהן איהר מאַן און איז אַליין געוואָרען קייזערין. איהר רעגירונג האָט יעקאַטערינא אָנגעהויבען מיט אַזאַ מאַניפעסט: „דער מלוכה־אוצר איז רואינירט, ס'איז צו פיעל איבעריגע הוצאות און צוליעב דעם פערמעהרען זיך אין לאַנד מיאוסע מעשים". אין אַ בעזאָנדערס טרויעריגער לאַגע האָבען זיך געפונען די מלוכה־פינאַנסען. די קייזערין האָט מיט שרעק געקוקט אויף דעם און האָט געשריבען: „אַרייפּטרעטענדיג

אויפ'ן מראהן האב איך געפונען, דאס די ארמעע אויפ'ן פרייסישען גרענעץ איז מען נאך שולדיג צוויי דריטעל געהאלט און אז אין דער מלוכה־קאנטאר זענען די קייזערליכע פעראררנונגען וועגען ארויסגעבען 17 מיליאן — ניט דורכגעפיהרט געווארען. כמעט אלע האנדעלס־צווייגען זענען איבערגעגעבען אלס מאנאפאל צו פריוואטע מענשען. אלע צאלהייזער (טאמאזשנעס) זענען פערדונגען אין פאכט פאר צוויי מיליאן. 60 מיליאן מטבעות, וואס זענען געבליבען אין דער אימפעריע האבען 12 פערשיעדענע וואג". ניט בעסער איז איך געוועזן די פינאנץ־פערוואלטונג: די צענטראל־רעגירונג האט ניט געוואוסט, וויפיעל די מלוכה קלייבט צוזאמען אבצאהלונגען פון איהרע אינטערטהאנען, דער סענאט האט בערעכענט 16 מיליאן, נאר אז מ'האט קאנטראלירט די רעכנונגען, האט זיך ארויסגעוויזען 28 מיליאן. אזא גרויסער אונטערשיעד אין די רעכנונגען, ערקלערט זיך נאר מיט דעם ווילקיר פון די געלד־דורסטיגע בעאמטע.

יעקאטערינא האט געמוזט גלייך ביי איהרע ערשטע שרים אנהויבען צו קעמפפען געגען דעם אויסגעלעדיגטען מלוכה־אוצר. פריהער פאר אלץ האט מען אנגעהויבען צו העכערען די שטייערן. יעקאטערינא, וועלכע האט זיך אויף יושרטער ארויסגעשטעלט פאר ליבעראל, האט מיט גדלות געשריבען דעם פראנצויזישען פילאזאף וואלטער: „אונזערע שטייערן זענען אזעלכע לייכטע, אז איהר וועט אין רוסלאנד ניט געפינען קיין פויער, וואס זאל ניט האבען קיין הוהן, ווען עס זאל זיך איהם דאס פערגלוסטען, און אין דער לעצטער צייט האט ער אנגעהויבען צו בראקירען מיט א הוהן אויך; איהם געפעלט בעסער א אינדיקע". אין דער זעלבער צייט האט מען אין מלוכה־ראטה אויסגערעכענט, אז אין 1789־טען יאהר האט „יעדער פויער, סיי אלט, סיי יונג, געצאהלט פון 8 ביז 10 רובל שטייערן".

גרייטענדיג זיך צו דער צוטהיילונג פון פוילען, האט די רעגירונג געקלערט אנצושמעלצען פאלשע פוילישע מטבעות. גרייטענדיג זיך צו דער ערסטער טערקישער מלחמה און רעכענענדיג דערביי, אז ס'וועט ניט קלעקען קיין געלד, אויף איינצוקויפען פראוויאנט, האט די רעגירונג בעשלאסען, אויף דעם שטייגער פון 1737־טען יאהר, פערוועהרען אין קליין־רוסלאנד צו טרייבען

בראנפען, פערפפליכטען אלע איינוואהנער צוצושטעלען פראוויאנט, און יעדערן, וואס וועט צושטעלען די נעפאדערטע פראוויאנטען, ערלויבען צו טרייבען בראנפען. דעם זעלבען וואלטער האט יעקאטערינא געשריעבען: „אמת, ביי אונז איז א מלחמה, אבער רוסלאנד בעשעפטיגט זיך שוין לאנג מיט דער דאזיגער מלאכה, און נאך יעדער מלחמה געהט זי ארויס א זיעגערין". אבער די דאזיגע „מלאכה" האט געקאסט זעהר טהייער. יעקאטערינא'ס רעגירונג האט שטענדיג געהאט איין דאגה: וואו קריגט מען געלד. אין די ערשטע רעגירונגס־יאהרען האט יעקאטערינא פארווארפען דעם פראיעקט ארויסצולאזען פאפיר־געלד, נאר פיהרענדיג אונאויפהערליכע מלחמות, האט זי לסוף זיך בעשלאסען ארויסצולאזען פאפירלעך. דער צוועק פון די פאפיר־געלד איז קלאר. פאר זיך האט די רעגירונג געשריעבען אזוי: „ארויסלאזען פאפיר־געלד אויף צו פיהרען די הוצאות פון דער ערשטער קאמפאניע"; פאר'ן פאלק אבער האט זי ערקלערט אין א פייערליכען מאניפעסט: „מיר טרעטען מיט פערגעניגען צו צו דער גרינדונג פון טויש־באנק אין אונזער אימפעריע און מיר האפען, אז דערמיט גיבען מיר אלע אונזערע טרייע אונטערטאנען א בעווייז פון אונזער מוטערליכער השגחה".

יעקאטערינא האט געפיהרט זעהר גרויסע מלחמות — צוויי מיט טערקיי, איינע מיט פוילען און איינע מיט שוועדען. די מיליטער־הוצאות זענען געוואקסען פון יאהר צו יאהר. דאס פאלק האט געשמאכט אונטער דעם לאסט פון די אבצאהלונגען. פאפיר־געלד איז געווען דער איינציגער אויסוועג פאר דער עהרגייציגער און קריעגס־דורסטיגער רעגירונג. דאס האבען זעהר גוט פערשטאנען די אויסלענדער פון יענער צייט. דער ענגלישער קאנסול האט בעריכטעט זיין רעגירונג: „מורא האבענדיג אז א נייער שטייער אויף דורכצופיהרען די עהרזוכטיגע פלענער, וואס וועלען קיין נוצען ניט בריינגען דער מלוכה, זאל ניט ווירקען שעדליך אויף די מוחות פון איהרע אונטערטהאנען, וויל ניט יעקאטערינא זיך ווענדען צו אזא מיטעל, חאטש אין גאנץ אייראפא לייגט מען ניט אזוי לייכט אויף שטייערן, ווי דא אין רוסלאנד. זי ווייס אבער אז עס איז אונמעגליך צו קריגען געלד אין א מלוכה, וואו ס'איז ניטא קיין באנקירען, קיין בערייטענע געלד־מענשען און כדי ווי ס'איז זיך ארויסצודרעהען פון דער שווערער לאגע, צו וועלכער מען איז

פריהער געוועזען וארגלאז, קלערט יעקאטערינא זיך צו ווענדען צו צוויי שעדליכסטע מיטלען: ארויסלאזען מטבעות, וואס זאלען האבען א קלענערען ווערטה, ווי דער, פאר וועלכען זיי געהן, און פערגעסערען די סומע פון פאפיר-געלד". ארויסלאזענדיג די ערסטע אסיגנאציעס האט יעקאטערינא פערשפראכען זיי אויסצובייטען, אנערקענענדיג די ארויסגעלאזענע פאפיר-געלד אלס א מלוכה-חוב, און מיט איהר קייזערליכען ווארט האט זי פייערליך מבטיח געוועזען, אז קיין נייע פאפיר-געלד וועט ניט ארויסגעלאזען ווערען. נאר פיהרענדיג שטענדיגע מלחמות, האט יעקאטערינא איהרע פערשפרעכען ניט געקענט האלטען. צוערשט האט זי ארויסגעלאזען אסיגנאציעס אויף 20 מיליאן, נאכהער נאך 100 מיליאן, און ווידער א צוזאג, אז קיין נייע געלד וועט ניט ארויסגעלאזען ווערען און ווידער און ווידער נייע פאפירלעך. צו ענדע פון איהר רעגירען איז געוועזען ארויסגעלאזען פאפירלעך אויף 157,703,640 רובל. אזוי ווי די פאפירלעך זענען אומגעגאנגען נאר אין לאנד גופא און אויף די מלחמה הוצאות האט מען געדארפט האבען אמת'ע געלד, האט די רעגירונג פערשוועכט די פאלקס-אבשפארונגען, וואס זענען געלעגען אין אלערליי קאסעס און באנק. אויף אזא אופן זענען די גוטע געלד פערביטען געווארען אויף שלעכטע, וואס פלעגען כסדר פאלען אין זייער מקח. דאס זעלבע האבען געטהאן יעקאטערינעס נאכפאלגער. פאפיר-געלד פלעגט מען איבערהויפט ארויסלאזען אויף קריעגס-הוצאות: פאוועל דער ערסטער האט פארפיהרט מיט פראנקרייך א מלחמה, וועלכע האט קיינע נוטצען ניט געבראכט די אינטערעסען פון רוסלאנד, ער האט איבערגענומען אויף זיך די חובות פון פוילישען קעניג, ער האט אויסגעהאלטען די קיסרים, וועלכע האבען פערלארען זייער טראהן. בעת זיין רעגירונג האט מען פאר א קורצע צייט ארויסגעלאזען פאפיר-געלד אויף 54. 985,695 רובל.

די אונגעהויערע סומען פלעגט מען אויסגעבען, אהן א שום רעכנונג, אהן א שום קאנטראל. ס'איז ניט געווען קיין שום ארדנונג אין דער מלוכה-פיהרונג. אלעקסאנדער דער 1טער האט געשריבען וועגען די ארדנונגען אין זיין פאטערס צייטען: „די מלוכה-ענינים זענען געווען אבגעלאזען... אין די לעצטע יאהרען פון יעקאטערינע'ס רעגירונג איז געווען וועניג ארדנונג, נאר ווען דער פאטער מיינער

איז ארויף אויפ׳ן טראָהן, האָט ער זיך געשטעלט פאַר א ציעל צו
פערניכטען אלץ, וואָס האָט עקזיסטירט ביז איצט. די ביסעל
אָרדנונג, וואָס איז געוועזען האָט ער פערניכטעט און קיין אנדערע
אויף זיין אָרט ניט איינגעפיהרט". בעטראַכטענדיג די בעאַמטע,
וואָס זענען געווען אַרום איהם, האָט אלעקסאַנדר געשריבען:
„אלע ראַבעווען, מ׳קען כמעט ניט טרעפען אנ׳ערליכען מענשען.
דאָס איז שרעקליך!" אין יעקאַטערינעס צייטען האָט זיך אויפגע-
הויבען א פּראָצעס וועגען די בעאַמטע-גנבים אין איין וויאַטקער
גובערניע האָט מען צוזאַמענגענומען 3900 אזעלכע. די גרויסע
גנבים זענען — ווי ס׳פיהרט זיך שוין — נעלם געוואָרען. דער קייזער-
ריכס ליבלינג, פּאָטיאָמקען האָט אנגעפיהרט די דרום אַרמעע
און פלעגט בעקומען אינגעהויער-גרויסע סומעס געלד. ביי זיין לעבען
האָט קיינער ניט געוואגט אבנעהמען ביי איהם רעכנונג, נאָר נאָך
זיין טויט האָט זיך אַרויסגעוויזען אז איהם איז אַרויסגעגעבען גע-
וואָרען ביז 51 מיליאָן רובל פון דער מלוכה. לויט די חשבונות,
וואָס מען האָט געפונען, האָט ער געדאַרפט אויסגעבען ניט מעהר
ווי 45 מיליאָן. מזומנים האָט מען געפונען ביי איהם $3\frac{1}{2}$ מיליאָן,
אויף 1 מיליאָן האָט געפעהלט דאָקומענטען, און וואו איז אהינגע-
קומען דער 1.391.444 רובל, ווייס מען עד היום ניט. נאָר
מ׳האָט זיך נאָר דערוואוסט, אז דער אלמעכטיגער הערשער האָט
ניט געפיהרט קיין חשבונות, זיינע אייגענע געלד און די מלוכה-
געלד האָט ער געהאַלטען אין איין בייטעל און פלעגט זיי אויסגע-
בען, ווי ס׳איז אויסגעקומען.

אין אלעקסאַנדר דעם 1-טענס צייטען האָט דער פּאַפּירענער
רובל שוין געקאָסט 33 קאָפּ. דאָס פאָלק האָט זיך פריהער געק-
וועלט ניט נאָר אונטער דעם יאָך פון לייבאייגענטהום, נאָר איך
אונטער דעם לאַסט פון די שטייערן. דאָס גאַנצע לעבען און טהע-
טיגקייט פון די נידעריגערע בעפעלקערונגס-קלאַסען איז בעש-
טאַנען פון קאַטאָרזשנע אַרבייט, כדי צו ערפילען זייערע פפליכטען
געגען די פּריצים און די התחיבות געגען דער מלוכה. ס׳איז נויט-
ווענדיג געווען אריינצופיהרען גרונדליכע רעפאָרמען און אנשטאַט
דעם האָט די רעגירונג זיך אריינגעצויגען אין א מלחמה מיט נאַפּאָ-
לעאָן. די דאָזיגע מלחמה איז געווען זעהר א שווערע, ווייל גע-
פיהרט האָט זי זיך ניט אויפ׳ן גרענעץ פון לאַנד, נאָר אין לאַנד

גופא, כדי צו דעקען די קריעגס=הוצאות, איז געבליבען איין מיטעל: ארויסלאזען פאפיר־געלד און ארויסנעהמען פון די באנק די סומען, וואס זענען דארט געלעגען. די מלחמה האט זיך אנ= געפאנגען אין 1812־טען יאהר און זיך געענדיגט אין 1815 יאהר. פאר דער צייט האט מען ארויסגעלאזען אויף 243 מיליאן רובל אסיגנאציעס און סך־הכל זענען אומגעגאנגען איבער די הונדערט 836 מיליאן פאפיר־געלד. דער פאפירענער רובל האט געהאט דעם ווערטה פון 30 קאפ. זילבער. אויף די מלחמה האט מען אויסגעגעבען דאס געלד, וואס געהערט די שטעדט, די ערציהונגס= הייזער, און די ציוויל־איינריכטונגען. אזוי ווי די מלחמה צווישען אלעקסאנדר דעם 1־טען מיט נאפאלעאן דעם 1־טען איז געוועזען נוציליך פאר ענגלאנד, האט זי געשטיצט אלעקסאנדר דעם 1־טען מיט געלד.

ווען די מלחמה האט זיך געענדיגט, איז רוסלאנד געווען פאלקאם רואינירט. ס'איז וויעדער ארויסגעטראטען די פראגע וועגען די נויטוועגדיגקייט אריינצופיהרען ברייטע רעפארמען, מ'האט געמוזט בעפרייען די פויערשע הארצוואניע פון דער לייבאייגענשאפט, מ'האט געמוזט פערגרינגערען די לאסט פון די שטייערן, — מ'האט געדארפט פיעלעס אויפטהאן, אבער מ'האט אויפגעטהאן נור איין זאך: מ'האט אבגעשאפט די פאפירענע רובל'ס, וועלכע מ'האט ניט געקענט בייטען און מ'האט אנשטאט זיי איינגעפיהרט זילבערנע. איבער רוסלאנד האט רעגירט ניקאלאי דער 1=טער. אלע האבען געוויס געהערט וועגען די שטרענגע „ניקאלאי=צייטען". רוסלאנד איז אונטער דעם יאך פון פאליציאישען רעזשים ווי אבגעשטארבען; יעדען פרייען געדאנק האט מען געשטיקט נאך אין קערן. דאס פאלק האט ניט בעקומען ניט קיין פרייהייט, ניט קיין לעהר= שולען. צוזאמען מיט דער גאנצער געזעלשאפט האט ער געשלעפט דעם לאסט פון זיין טרויעריגער עקזיסטענץ. געלעבט אין נחמה האבען נאר די פריצים און אויך די בעאמטע, וועלכע האבען ביי דער פאליטישער פינסטערניש זעהר וויט פערשפרייט דעם נעץ פון כאבאר. ארום האט געהערשט א טויטע שטילקייט, וועלכע פלעגט געשטערט ווערען נאר דורך דעם ווילדען ברומען פון דער פאליציי. אט דאס האט זיך אנגערופען ארדנונג. ביי אזא לאגע האט רוסלאנד בעגעגענט די בעוואוסטע קרימער מלחמה. געגען

רוסלאַנד, אין וועלכער אַלץ איז געוועזען דערשטיקט אונטער דעם שווערען לאַסט פון שקלאַפעריי און ווילקיר, זײַנען ארויסגעטראַטען די אייראָפּעאָישע מלוכות, און רוסלאַנד האָט געהאַט אַ שענדליכע מפּלה, אויסגעבענדיג דערביי 540 מיליאָן רובל, וועלכע זי האָט ערוואָרבען דורך די אַלטע מיטלען: דורכ'ן ארויסלאָזען פּאַפּיר־געלד און פערשווענדען די סומען, וואָס זײַנען געוועזען אריינגעלעגט אין די בּאַנק.

ביז דער דאָזיגער מפּלה האָט די רעגירונג זיך געהאַלטען פאַר אונבעזיעגבאַר: זי פלעגט אויסגעבען אַ העלפט פון די מלוכה־הכנסות אויף חיל און האָט געמיינט, אַז מיט געוועהר קאָן מען אַלץ אויספיהרען. דאָס איז אָבער געוועזען אַ ביטערער טעות. די אַרבייט פון די לייב־אייגענע, איף וועלכע די דאַמאָלסטדיגע רעגירונג האָט זיך געשטיצט, האָט ניט געקענט בּײַשטעהן געגען די פרייע אַרבייט, וואָס האָט געהערשט אין אייראָפּאַ. די מלוכה־מאַכט, וואָס האָט זיך געשטיצט אויף די עקאָנאָמישע פערהעלטניסען פון דער לייבאייגענשאַפט, איז געוועזען אונטערגעגראָבען. דאָס לעבען האָט צו שטאַרק, צו מעכטיג געפאָדערט די בעפרייאונג פון דער אַרבייט און, אַלס ענטפער אויף די דאָזיגע פאָדערונג זײַנען דורכגעפיהרט געוואָרען די רעפאָרמען פון די 60־ער יאָהרען.

די אומגליקליכע קרימער מלחמה האָט צו דייטליך בּעוויזען, אַז רוסלאַנד מוז בּעגייט ווערען דורך רעפאָרמען. דעם דאָזיגען געדאַנק האָט אויך דיקטירט דער קלעגליכער צושטאַנד פון די מלוכה־פינאַנסען. דאָס לייבאייגענע רוסלאַנד האָט געגעבען צו קנאַפּע הכנסות דער ווירטשאַפט, וואָס האָט געהאַלטען אין ענטוויקלען זיך. די רעפאָרמען, וואָס מ'האָט איינגעפיהרט אין די 60־ער יאָהרען, האָבען בעשאַפען אין אַ געוויסען גראַד גינסטיגע בעדינגונגען פאַר די ענטוויקלונג פון די פינאַנס־פערהעלטניסען. די לעצטע טערקישע מלחמה האָט שוין בעוויזען, אַז די אַרבייט פון פרייע מענשען איז בעסער און פּראָדוקטיווער איידער די אַרבייט פון לייבאייגענע, אַז די פינאַנסען, וועלכע שעפען זייער אינהאַלט פון די בעפרייטע עקאָנאָמישע קרעפטען, קענען אויך פריי אריבער־טראָגען גרויסע אָנשטרענגונגען.

פאַר דעם אָנפאַנג פון דער טערקישער מלחמה פון 1877 יאָהר האָט די רעגירונג געפּרוּבט לייהען געלד אין אויסלאַנד; די

הלואה איז געמאכט געווארען אויף אזעלכע שלעכטע בעדינגונגען, וואס זענען געווען א בעליידיגונג פאר די ווערדע פון דער גרויסער אימפעריע. די אינערליכע הלואה האט קיין ערפאלג ניט געהאט, האטש דער מאסקווער אדעל און די סוחרים האבען פערשפראכען דעם קיסר זייער שטיצע. דער פינאנס־מיניסטער איז געווען געגען דער מלחמה און האט זיך אנגעגעבען אין דעמיסיע. דער ראטה פון קאמפעטענטע מענשען, וואס דער קיסר האט צוזאמענגערופען, איז אויך געווען געגען דער מלחמה, ווייל ער האט אויך אויס־גערעכענט, אז ס'איז ניטא קיין געלד מיט וואס איהר צו פיהרען. מ'האט געקענט ארויסלאזען פאפיר־געלד; מ'האט אבער מורא געהאט, אז דאס וועט ברייגען זעהר טרויעריגע פאלגען. ניט קוקענדיג אויף אזא אפאזיציע, האט אלעקסאנדר דער II־טער פארט ערקלערט א קריעג. מ'האט ארויסגעלאזען א גרויסע סומע פאפיר־געלד: סך־הכל איז אין דער צייט פון דער מלחמה געווען 1 מיליארד 200 מיליאן רובל פאפיר־געלד. דער קורס פון פאפירענעם רובל איז געפאלען. צוליעב דעם פאלען אין קורס האט די רעגירונג אין דער צייט פון דער מלחמה פערלארען ביז 340 מיליאן רובל. אויס דער געשיכטע פון די רוסישע פינאנסען ווייסען מיר, אז פריהער ווען מ'פלעגט ארויסלאזען א מאסע פאפיר־געלד פלעגט דער קורס פון רובל פאלען ביז 20 קאפ. פאר וואס פרעגט זיך איז אין דער צייט פון דער טערקישער מלחמה פערהעלטניסמעסיג דער קורס פון פאפירענעם רובל געשטאנען גאנץ שטייף? דאס ערקלערט זיך דערמיט, וואס די פינאנסען האבען זיך אנגעהויבען צו ענטוויקלען ביי נייע עקאנאמישע בעדינגונגען: די לייבאייגענטהומס־ווירטשאפט האט געהאלטען אין פאלען; אויף די חורבות פון דער נאטירעלער ווירטשאפט האט אנגעהויבען אויסצוואקסען א געלד־ווירטשאפט. דאס לאנד מיט די אויפגעלעבטע עקאנאמישע אומשטענדען האט פארווענדט אין איהר פערקעהר א מאסע געלד און דערמיט אנטערגעהאלטען דעם קורס פון דעם פאפירענעם רובל.

די טערקישע מלחמה איז געווען די לעצטע, וואס איז געפיהרט געווארען מיט דער הילף פון פאפיר־געלד.

Щ.

די היינטיגע מלחמות פיהרט מען איבערהויפט אויף דעם רעכנונג פון מלוכה־קרעדיט. די מלוכה לייהט גרויסע סומען געלד ביי קאפיטאליסטען און אויף דעם געליהענעם קאפיטאל ארגאניזירט זי די גראנדיעזע מלחמות. ווען מ׳פיהרט א מלחמה אויף דאס אייגענע געלד, אויף דעם איינטראג פון פאלקס מטבעות און פון פאפיר־געלד, וואס מ׳לאזט ארויס, רופען זיך גלייך אב אויף דער פאלקס־ווירטשאפט די טרויעריגע רעזולטאטען פון דער מלחמה. נאר אין די מלחמות אויף געליהענע געלד לאזען זיך די רעזולטאטען פיהלען ניט מיט א מאל, נאר אין א משך פון א לענגערער צייט. די אבצאהלונגס־לאסט ווערט שווערער פון יאהר צו יאהר צוליעב די נייע הלואות, צוליעב די פראצענטען, וואס מ׳דארף פאר זיי צאהלען; די הוצאות פון איין מלחמה צאהלען אויס פיעל דורות. לויט דעם ביודזשעט־רייכטער דארף די הלואה, וואס מ׳האט געמאכט אין 18־טען יאהר־הונדערט צוליעב דער ערשטער מלחמה מיט טערקיי, אויסגעצאהלט ווערען אין 1919־טען יאהר. מ׳קען זיך פארשטעלען, ווי לאנג מען וועט דארפען צאהלען די חובות, וואס מ׳האט געמאכט צוליעב דער מלחמה מיט יאפאן!...

די רוסישע רעגירונג האט שוין פון לאנג אן פארשטאנען, אז מלחמות לוינט צו פיהרען אויף געליהענע געלד. די מעגליכקייט צו מאכען הלואות אויפ׳ן חשבון פון פאלק בינדט פאנאנדער דער רעגירונג די הענד אין איהרע אונטערנעהמונגען און גיט איהר א נייע שרעקליכע מאכט צו פערשקלאפען דאס פאלק. לייהענדיג געלד, פערשטארקט די רעגירונג דעם פלאט און די חיל און ברייגנט זיי צו אזא מדרגה, צו וועלכער זי וואלט זיי קיינמאל ניט געקענט ברייגנען פאר דאס געלד, וואס ווערט צוזאמענגעקליבען דירעקט פון פאלק. אזעלכע גרויסע סומען געלד, וואלט דאס בעטלערישע פאלק ניט געקענט געבען...

דער קיסר אלעקסי האט אויך געפרובט לייהען געלד ביי די אויסלענדער, נאר מ׳האט איהם ניט געגעבען, ווייל דאס דאמאלסט־דיגע רוסלאנד האט איבערגעלעבט די בלידונגס־צייט פון דער עכטער נאטורעלער ווירטשאפט, ווען אין לאנד איז געווען צו וועניג סחורות און געלד. אין אונזערע הביאות האט זיך די דאמאלסטדיגע אויטאפא נאך ניט געענדיגט; זי האט געהאט איהרע

אייגענע תבואות; דער האנדעל מיט אנדערע סחורות האט זיך ביי אונז נאך ערשט אנגעפאנגען. אויך יעליזאוועטא האט ניט געקענט בעקומען אין אויסלאנד קיין געלד און נאר אין יעקאטערינא דער II-טערס צייטען האט מען געמאכט די ערסטע הלואה. צו דער צייט האט ראס עקאנאמישע לעבען זיך אנגעהויבען אויפצומונטערען; די סוחרים האבען זיך בעקלאגט, אז ס'פעלט אויס מטבעות, אז די קופערנע מטבעות זענען צו שווערע; ווי האבען געבעטען די רעגירונג זי זאל גרינדען בענק און קרעדיט-בילעטען. נאר אויך צו דער צייט האט רוסלאנד נאך ניט געהאט קיין מלוכה-קרעדיט אין ענגען זין פון ווארט. יעקאטערינא האט בעקומען ביי די האלענדישע באנקירען ניט קיין גרויסע סומען געלד אונטער א ספעציעלער גאראנטיע. געוועהנליך גיט מען א מלוכה געלד אהן יעדע גאראנטיע. די רעגירונג האט אויך ניט געהאט קיין אינערליכען קרעדיט; ס'איז נאך ניט געוועזען אין לאנד קיין קאפיטאליסטען, וועלכע האנדלען מיט געלד, ווי מיט אנדערע סחורות. ס'זענען געוועזען פיעל פערזאנען, וואס האבען געהאט קליינע ערשפארונגען, וועלכע זיי פלעגען א ריינלייגען אין די מלוכה-בענק, פון וואנען די רעגירונג פלעגט זיי אליין ארויסנעהמען און פערשווענדען. אין דער צייט פון דער מלחמה מיט נאפאלעאן, האט אלעקסאנדער דער 1-טער ניט געקענט קריגען צו לייהען קיין געלד, ווייל דאמאלס האט גאנץ אייראפא געפיהרט מלחמות: ס'איז ניט געוועזען ביי וועמען צו לייהען. די מלחמות מיט פערסיען, פוילען און קאווקאז האט מען געפיהרט אויף דעם חשבון פון די געלד, וואס איז געוועזען ארייגעלייגט אין די בענק, און מיט די צוויי הלוואות פון 1828 און 1829 יאהר. די ביידע הלואות זענען אייך געמאכט געווארען אונטער א ספעציעלער גאראנטיע. אין 1848-טען יאהר, ווען אין מערב אייראפא האט אויפגעפלאקערט די רעוואלוציע, וועלכע האט דארט פערניכטעט די זעלבסטהערשאפט פון די קיסרים, האט רוסלאנד אנגעהויבען זיך צו גרייטען צו א מלחמה, אבער לייהען געלד אויף די דאזיגע מלחמה האט די רעגירונג ניט געוואגט. זי האט מ׳דיגע געוועזען, דאס זי לייהט געלד, כדי דורכצופיהרען אייזענבאהן-וועגען. אין דער צייט פון קרימער מלחמה האט רוסלאנד שוין ניט געקענט מאכען קיין הלוואות: מ'האט

איהר ערשטענס, ניט געטרויט, און צווייטענס האט זי געפירט די סלהצה מיט די רייכסטע מלוכות פון אייראפא.

נאך דער טערקישער מלחמה פון 1877־טען יאהר האט די רוסישע רעגירונג זיך אבגעזאגט פון וועלכע ניט איז רעפארמען. די געזעלשאפט ווערט געטריבענט פאר ניט דערוואקסען, פאר דעם פאלק בלייבט די ראלע פון א מעלקעריגער קוה, וועלכע ס'איז נאר איבעריג צו פיטערן מיט היי. ס'פאנגט זיך אן א טיעף־רעאקציאנערער פעריאד אין רוסישען לעבען. די צארישע זעלבסט־הערשונג ווערט אין די הענד פון אלעקסאנדר דעם III־טען א שטארקער פאליציי־אישער יאך, וועלכער שטיצט זיך אויף דעם אונגעהייער גרויסען חיל און פלאט. די רעגירונג פראטעזשירט דעם אדעל און די פאבריקאנטען. ס'ווערען געמאכט גרויסע הלואות, כדי דורכצופיהרען אייזענבאהן־וועגען צוליעב אינדוסטריעלע און קריעגס־צוועקען. די אינדוסטריע געהאט גערן אויף געהאלט צו דער מלוכה; ס'ענטוויקעלט זיך די שווארצע ארמעע פון דער ביוראקראטיע. די רעגירונג פרובט זיך שטיצען אויף צוויי קלאסען: אויפ'ן אדעל, וועלכען מען איז מקריב די פויערים און די גרויסע געלד־סומען פון דעם אדעל־באנק, און אויף דעם אינדוסטריעלען קלאס, וועלכער ווערט אינטערשטיצט דורך אפענע און געהיימע גמילות־חסדים, פריוויליעגיעס און נדבות. איינפיהרענדיג ביי זיך אין דער היים די „קאפיטאליסטישע אייראפא”, האט די רעגירונג צורייצט די אפעטיטען פון די קאפיטאליסטען; זיי צו בעפרידיגען סטייען קוים די הלואות, וואס די רעגירונג מאכט. די מלוכה־בעשטעלונגען שלינגען איין אונגעהייערע סומעס געלד. שנעל וואקסען אין רוסלאנד די פאבריקען און זאוואדען און נאך שנעלער די ארעמקייט אין די נידעריגע פאלקס־שיכטען. אויף די אויסערליכע פאליטיק האט רוסלאנד א גרויסען איינפלוס צוליעב איהר אונגעהייערער ארמעע און פלאט. אין לאנד גופא האט די זעלבסטהערשונג דאבט זיך פאלקאם דערשטיקט יעדען געדאנקען, יעדע בעוועגונג די טויטע שטילקייט, וואס הערשט אין לאנד — דאס רופט מען אן א פאלקאמע ארדנונג. די קאפיטאליסטען פון מערב־אייראפא האבען געטרויט דער רעגירונג און נעגעבען געלד. די שטייערן זיינען געווארען וואס פון יאהר שווערער. דער הונגער פון 1891־יאהר האט בעוויזען אז דער גלאנץ פון דער אימפעריע איז גיכער

פון אלץ צוהגליך צו דעם פינקלען פון א פוילען האלץ. נאר אויף די
רעגירונג האט דער הונגער קיין איינדרוק ניט געמאכט. מורא
האבענדיג, אז די אפטע הונגערצייטען פון פאלק זאלען ניט מאכען
קיין שלעכטען איינדרוק אויף די שטימונג פון אייראפא, וואס ניט
דאס געלד, זוכט די רעגירונג אויף אלערליי אופנים צו פערדעקען
פון דער עפענטליכקייט די ראזיגע שרעקליכע בילדער. אויף די
פרעסע ווערט ארויפגעלעגט א שטארקערער צוים; די איינפלוסרייכע
ציימונגען פון מערב-אייראפא ווערען אונטערגעקויפט מיט דעם
רוסישען געלד: אין לאנד גופא ווערט גלייך בעשטראפט יעדערער,
וואס רעדט דאס, וואס ער מיינט, וועגען דעם, וואס ער זעהט:
מען רויבט איהם זיין פרייהייט און אמאל אויך דאס לעבען...

דער יאך פון ווילקיר האט געשטיקט אלעמען און אלעס...
העלפענדיג מיט גמילות-חסדים, בעשטעלונגען און פריווילעגיעס
דער ענטוויקלונג פון די פאבריקען און זאוואדען, האט די רעגירונג
צו דער זעלבער צייט אויסגעבויט אויפ'ן וועג פון דער דאזיגער
ענטוויקלונג אן' אונ'איבערווינדליכע וואנד אין דעם געשטאלט פון
דעם פעראַרעמטען אינערליכען מארק. די גרונד-בעפעלקערונג איז
וואס פון יאהר געווארען אלץ ארעמער, די פאבריק-פראדוקטען
האבען ניט געפונען קיין קויפער אין לאנד גופא. אהן א מארק האט
אבער די אינדוסטריע ניט געקענט עקזיסטירען. פיהרען די סחורות
אין מערב אייראפא האט מען ניט געקענט: דארטען זענען די מערק
בעלעגערט געווען מיט אייגענע סחורות, בילינערע און בעסער-
אויסגעארבייטע. נאטירליך האט מען זיך געמוזט ווענדען צום מזרח.
כיווא, בוכארא, פערסיען, מיטעל-אזיען זענען געווארען די צענט-
רען, אויף וועלכע אונזער רעגירונג, וואס האט זיך אזוי ענג פער-
בונדען מיט די אינטערעסען פון די קאפיטאליסטען, האט געווענ-
דעט איהר אויפמערקזאמקייט און אויף וועלכע זי האט געזוכט צו
פערשפרייטען איהר איינפלוס. אבער אין די דאזיגע ראיאנען האבען
די רוסישע זיך א מעטים אנגעשטויסען אויף ענגלאנד. ענגלאנד איז
א געפעהרליכער קאנקורענט; מיט איהר האט מען געמוזט אויסקומען
אהן א מלחמה, חאטש מ'האט געזעהען שטארק פאנאנדער-צו-בלאזען
דעם פלאם פון פיינדשאפט צו ענגלאנד.

ניט האפענדיג אויף א ברייטען פלאטץ אין דעם מיטעל אזיען,
האט די רעגירונג אנגעהויבען דורכצוברעכען וועגען און אויסזוכען

צום גרויסען אקעאן. דער וועג איז געלעגען דורך סיביר. סיביר האט בעקומען אנ׳ אייזענבאהן־וועג. מען איז געגאנגען ווייטער, קיין מאנדזשוריען. ליהענדיג יעדען יאהר געלד, אויסברענגענדיג זיי אויפ׳ן פערבערעכישסטען אופן אהן א קאנטראל, אהן ארעכנונג, נעהמט זיך די רעגירונג אונטער דער מאסקע פון אפריוואט־קאמפאניע, בויען די מאנדזשורער וועג, א גאנצע שטאדט דאלני, בעוואפנען ארטור, וולאדי־וואסטאק. וועגען די גנבות פון די מלוכה־געלד רעדען אלע, אויסער דער רעגירונג אין מזרח טרעפט זיך די רעגירונג מיט יאפאן, וועלכע לעבט איצט איבער די גילדערנע צייטען פון דער אונגעהויער שנעלער ענטוויקלונג אין איהר אינדוסטריע. די יאפאנער כתּרות פערפלייצען גאנץ סיביר און דאס בעפעסטיגען פון די רוסען אויף די ברעגעס פון אקעאן ווערט געפעהרליך פאר די יאפאנישע אינדוסטריע וועלכע האט גע־קענט דערביי אדער אין גאנצען פערלירען דעם מארק, אדער לכל־הפּחות שטארק בעגרענצט און געדריקט ווערען. די געגענזעצליכע אינטערעסען האבען זיך שוין לאנג צוזאמענגעשטויסען, ס׳האט נאר געפעהלט די עקספלאזיאן אין דער פארם פון א מלחמה.

די רוסישע רעגירונג האט זעהר גוט געוואוסט וועגען דער ראוינער צוזאמענשטויסונג פון די רוסישע און יאפאנער אינטערעסען; זי האט געוואוסט, אז ס׳קען קומען צו אנ׳ אויפרייסונג און האט זיך שוין לאנג אנגעהויבען גרייטען צו דער מלחמה. אויב זי האט שפעטער געזאגט, אז די רוסישע ארמעע איז ניט „צוגעגרייט" צו דער מלחמה, איז דאס נאר געווען א געוועהנליכער אפיציעלער ליעגען. מיט אזעלכע ליגענס טרעפען מיר זיך אין דעם משך פון דער גאנצער געשיכטע פון דער רוסישער רעגירונג.

ווען מיר וועלען זיך ווענדען צו דער געשיכטע וועגען דער פערשווענדונג פון די אונגעהייערע סומעס אויף קריעגס־בעדערפניסען פאר די לעצטע 15-10 יאהר, וועלען מיר זעהען פאלגענדעס: פאר דעם משך פון 5 יאהר (1888–1893) זיינען די הוצאות פון דעם קריעגס־מיניסטעריום אויסגעוואקסען, אין פערגלייך מיט דעם פריהערדיגען יאהר, אויף 1.085.613.000 רובל. פאר די זעלבע צייט איז אויף קריעגס־בעדערפניסען אויסגעגעבען געווארען מיט אמאל 30 מיליאן און 80 מיליאן. אלזא האט די מיליטער־פערוואלטונג פאר דעם משך פון די ראוינע 5 יאהר אויסגעגעבען 1 מיליארד און 200 מיליאן רובל. אין די ווייטערדיגע 5 יאהר חזר׳ט זיך איבער אין גאנצען דיזעלבע צאהל

נאך מיט א קליינעם צוגאב פון 54.499.000 רובל; שפעטער, כדי צו „פערשטארקען די קאמפפס־פערטיגקייט צו דער מלחמה", ווידער א צוגאב פון 182.786.000 רוב. דאס הייסט אז דער צווייטער 5 יאהריגער פעריאד האט געקאסט דער קריעגס־פערוואלטונג שוין אנדערהאלבען מיליארד. אין דעם דריטען 5 יאהריגען פעריאד (1899–1903) חזר'ט זיך איבער אין דער קריעגס־פערוואלטונג דער ציפער פון אנדערהאלבען מיליארד און צו דער סומע ווערט נאך צוגעגעבען כדי „צו פערשטארקען די קאמפפס־פערטיגקייט" נאך 223 מיליאן רוב. אויף אזא אופן קאסט שוין דיזער 5 יאהריגער פעריאד 1 מיליארד 700 מיליאן רובל. די זעלביגע געשיכטע חזר'ט זיך איבער אין דער פלאט־פערוואלטונג.

אין דיזער פערוואלטונג איז אויסגעגעבען געווארען פאר דעם זעלבען משך צייט אויסער די געוועהנליכע יעהרליכע גרויסע הוצאות (מעהר ווי 100 מיליאן) כמעט נאך 1 מיליארד רובל, אויך אונטער דעם שילד פון דער „קאמפפס־פערטיגקייט".

לויט די פארבערייטונגס־הוצאות פערנעהמט רוסלאנד דעם ערשטען ארט צווישען די רייכסטע מלוכות פון דער וועלט. די רעגירונג האט זיך אליין דערשראקען פאר די דאזיגע קאלאסאל־גרויסע אויסגאבען און, ניט וויסענדיג ווי פון זיי פטור צו ווערען, האט זי צוזאמענגערופען די בעריהמטע האאגער פריעדענס־קאנפערענץ. פאר דער צוזאמענרופונג פון דער דאזיגער קאנפערענץ האט דער „פראוויטעלסטווענני וויעסטניק" פערעפענטליכט פאלגענדעם: „די הוצאות אויף אויסצוהאלטען די ארמעע בעטרעפען אין רוסלאנד — 772.500.000 פראנק*), אין דייטשלאנד 675 מיליאן פראנק, אין פראנקרייך 650 מיליאן פראנק, אין עסטרייך 432 מיליאן פר., אין איטאליען — 267 מיליאן פר., אין ענגלאנד 450 מיל. פר. דאס אויפהאלטען פון רוסישען סאלדאט איז דאס ביליגסטע, דאס קאסט 772 פראנק א יאהר; דעם דייטשען — 1.162 פר., דעם איטאליענישען — 1.535 פר., דעם פראנצויזישען 1633 פר., דעם ענגלישען 2.045 פר. יעדער איינוואהנער פון רוסלאנד טראגט אויף זיך די הוצאה פון 6 פראנק אויף מיליטער־קאסטען, אין דייטשלאנד 13 פר. אין איטאליען 9 פר. א. ז. וו.

*) א פראנק איז אנ'ערך 37 קאפ.

ווייטער זאגט די רעגירונג, אז די דאזיגע הוצאות וואקסען און אנ'אויפהער און זיי קענען „פערשטעהט זיך, ניט זיין פראדוקטיוו". „זיי שעפען אויס די איינטראגס-קוואלען פון דער נאציאן, זיי ברענגען מיט די פערגרעסערונג פון די שטייערען, זיי פערהאלטען די ענטוויקלונג פון דעם אלגעמיינעם וואהלשטאנד".

די שרעקען פון דער רוסיש-יאפאנישער מלחמה זענען געווען אנ'ענטפער אויף די דאזיגע רעד. דאס רוסישע פאלק האט אבגעצאהלט דעם שווערען בלוט-שטייער, די מלחמה האט פערשלונגען ניט 6 מיליארד פראנק, ווי דאס האט געטראכט דער „פראוויטעלסטוועני וועסטניק" אין 1898 יאהר, נאהר צום וועניגסטען 3 מאל מעהרער...

וואו זשע האט די רוסישע רעגירונג גענומען געלד אויף צו פיהרען די דאזיגע קאלאסאלע מלחמה? די מלחמה האט זיך געצויגען 18 חדשים און יעדער חודש האט אבגעקאסט אם וועניגסטען 200 מיליאן רובל, ד. ה. מעהר אלס 6 מיליאן רובל א טאג. די רעגירונג האט ערווארבען געלד אויף פערשיעדענע אופנים: האט געהעכערט איינינע שטייערן, זאגאר העכערען דאס, וואס ס'איז שוין אזוי אויך גענוג הויך, — איז געווען זעהר שווער; זי האט פערקירצט די געוועהנליכע מלוכה-הוצאות אויף 15 מיליאן רובל, און דאס געלד האט זי פערוועגדט אויף די מלחמה; אנ'ערך 150 מיליאן איז ארויסגענומען געווארען פון מלוכה-אוצר; זי האט ביסלעכווייז ארויסגעלאזען פאפיער-געלד, שטעלענדיג דערמיט אין געפאהר די גילדערנע רובלס; נאר די הויפט-קוואל זענען געווען די הלוואות – אויסערליכע און אינערליכע. פאר די ערשטע 16 מאנאטען פון דער עכט-אקטיווער מלחמה האט די רעגירונג געמאכט 6 הלוואות, פון זיי דריי אין לאנד גופא (אינערליכע) און 3 אויסערליכע: 150+100+200+300+250+200 מיליאן רובל, סך הכל 1 מיליארד און 200 מיליאן. אט דאס איז די סומע הוצאות, וואס זענען בעוואוסט דעם עולם, נאר די גאנצע מאסע הוצאות קען מען נאך געניי ניט פעסטשטעלען. אויב מען זאל פאנאנדערצלעגען אט די דאזיגע הוצאות, וואס זענען שוין יעצט בעוואוסט, אויף די 16 מאנאט פון דער מלחמה, קומט אויס 100 מיליאן רובל אויף יעדען מאנאט. ביז דער דאזיגער מלחמה האט דאס רוסישע פאלק געצאהלט פאר די מלוכה-חובות צו

264.495.449 רובל יעהרליך; נאך דיזער מלחמה איז דער לאסט געשטויגען זעהר הויך. לויט דעם בודזשעט אויף דעם 1906 יאהר איז בעשטימט געווארען א סומע פון 334.729.871 רובל, אויף צו דעקען די חובות, ד. ה. אז דאס אויסצאהלען הויל די מיליטער=הלוואות, וואס זענען געמאכט געווארען אין דער צייט פון דער לעצטער מלחמה, וועט קאסטען יעהרליך העכער 70 מיליאן רובל! יעדען איינוואהנער פון רוסלאנד, פון קליין ביז גרויס, מאנסליים און פרויענצימער, וועט אויסקומען צאהלען פראצענטען אויף די מיליטער=הלוואות צו 60 קאפ.! א פאמיליע פון מאן און פרוי און 5 קינדער, למשל, וועלען מוזען יעהרליך אריינטראגען אויף די יאפאנישע מלחמה 4 רובל 20 קאפ. אויסער דעם קומט אויס יעדען איינוואהנער – סיי א קינד סיי א דערוואקסענעם מענשען צו צאהלען צו 2 רובל 15 קאפיקעס יעהרליך פאר די אלטע הלוואות. דערביי דארפען מיר ניט פארגעסען אן די 20 רובל, וואס יעדער איינוואהנער דארף יעהרליך צאהלען אויף אנדערע מלוכה=הוצאות. ניט יעדער איינוואהנער אבער פראדוצירט ווערטה=זאכען, אדער בעקומט איינטראג. די קליינע קינדער, די זקנים, א מאסע פרויען, דער חיל, די גייסטליכע, די מאנאכען, די בעאמטע א. ז. וו. לעבען דאך אויף דעם חשבון פון די פראדוצירענדע קלאסען, און אויב מ׳זאל דעריבער די מלוכה=הוצאות בכלל און די מלוכה=חובות בפרט פאנאנדערלעגען אויף די אמת׳ע ווערטה=פראדוצענטען, אויף די פערזאנען, וואס לעבען פון זייער הארעוואניע, וועלען מיר דאן בעקומען א שרעקליכען און גרויליכען בילד....

אויסער די הוצאות אויף צו פיהרען די מלחמה האט רוסלאנד פערלארען אונגעהויערע סומען: די דערטרונקענע שיפען, די שיפען, וואס האבען זיך איבערגעגעבען אין די הענד פון שונא, דאס געוועהר, וואס דער פיינד האט אבגענומען, די פראוויאנט, די פעסטונגען, די אייזענבאהנען א. ז. וו. די גרויס פון די דאזיגע הוצאות איז נאך עד היום אונבעשטימט און מיר ווייסען נאך ניט ווי פיעל רוסלאנד האט אבגעקאסט די „טאפפערקייט" פון די סטעסעלס, קראפאטקינס, אלעקסייעווס און אנדערע „העלדען פון דער לעצטער מלחמה"!

מיר וועלען דא געבען נור איין קליינע רשימה פון די יאפאנישע עראבערונגען: די יאפאנער האבען אריינגעכאפט ביי

די רוסען אין 12 געפעכטען, אנהויבענדיג פון טורעמשען און ענדי־ גענדיג מיט מוקדען, 796 קאנאנען, 368.091 שוס־און אנלאדונגס־ אפאראטען, 111.446 ביקסען, 31.202.748 פאטראנעס. אין פארט־ארטור, וואו די סאלדאטען האבען צוליעב סטעסעלס קאפריז געליטען הונגער, האבען די יאפאנער אויסגעדעם ארייגעכאפט א מאסע מעהל, סוכארעס, פלייש, רייז א. ז. וו. די רוסישע אדמיראלען האבען אין דער צייט פון מלחמה פערלארען 14 פאנצער־ שיפען, 5 געפאנצערטע קרייצערס, 6 פאנצערדעק־קרייצערס, גיט ווענינ טראנספארטען, 20 קאנטרמינען־טרעגער, עטליכע קאנאנען־שיפלעך, מינענטרעגער א. ז. וו. דער באטאל־ווערטה פון דעם פערלארענעם פלאט ווערט אבגעשאצט אין 250 מיליאן רובל. שרעקליכער פון אלץ איז דאס, וואס די מאסע שיפען איז אריינגעפאלען אין די הענד פון שונה. אין די הענד פון שונה זענען אריינגעפאלען מעהר אלס 160 טויזענד געפאנגענע, פאר וועלכע רוסלאנד וועט מיזען ביי'ן אויסקויף איינצאהלען מעהר אלס 100 מיליאן רובל. א גרויסע שטיק אייזענבאהן־וועג, די פעסטונג, וואס מען האט געהאלטען אין „ארענדא" ביי כינא, דער בעסטער טהייל פון סאכאלין — דאס אלץ רעדט דייטליך וועגען די מיליאַ־ ארדען־היזקות פון רוסלאנד !...

דאס גאנצע ליקווידירען פון דער מלחמה, ד. ה. די פאלקאמע אברעכנונג מיט די ליפעראנטען, די אויסרעכנונגען מיט יאפאן, ראס ברייננען די ארמעע אין פריעדליכען צושטאנד — דאס אלץ וועט אויך פארערען ניט וועניגער, ווי א מיליארד רובל. אין דעם היינטיגען (1906) יאהר רעכענט די רעגירונג אויסצוגעבען אויף די דאזיגע ליקווידאציע העכער ווי 400 מיליאן רובל און לייהען דערויף געלד, אויב מ'וועט געבען, אין אויסלאנד. אין דעם איצטיגען מאמענט האט רוסלאנד כמעט איינגאנצען פערלארען איהר קרעדיט; די הלואות, וואס די רעגירונג האט געמאכט פאר דער צייט פון דער מלחמה, האבען געקאסט, מוז מען זיך מודה זיין, זעהר טהייער. די רעגירונג פון דעם אונגעהויער גרויסען רוסלאנד האט איינגעוויליגט אויף אזעלכע פראצענטען, וועלכע קיין אייראפעאישע לאנד צאהלט ניט. אפילו די שלים־מזל'דיגע טערקיי בעקומט געלד פאר א קלענערען פראצענט. די רוסישע רעגירונג איז געצוואונגען געווען צו לייהען געלד אויף שענדליכע בעדינגונגען;

געלד פלעגט מען געבען נאר אין דעם פאל, ווען רוסלאנד האט בעשטעלט געוועהר, יעוס־אפאראטען, צוראטען, וואגאנען ביי די אייכלענדישע פאבריקאנטען און ליפעראנטען פאר א הויכען פרייז. דאס געליהענע געלד פלעגט בלייבען אין אויסלאנד גופא. לויט דער בעשטעטיגונג פון דעם פינאנס־מיניסטעריום אליין פלעגט מען אויף די אויסלענדישע בעשטעלונגען צאהלען מיט 18%—12% טהייערער געגען די נארמאלע פרייזען. פיעלע בעשטעלונגען זענען צו רוסלאנד ניט דערגאנגען, זאגאר ס'איז פאר זיי געווען אבגעצאהלט מזומנים: דערמאהנט זיך פיעל טראנספארטען מיט מיליטער־משא די יאפאנער האבען ארויסגעכאפט!...

אין דעם איצטיגען מאמענט איז נאך ניטא קיין מעגליכקייט אונטערצופיהרען די אונטערסטע שורה פון די הוצאות אויף די מלחמה מיט יאפאן; דער גאנצער היינטיגער יאהר וועט נאך פול זיין מיט די אויסגאבען, וואס די דאזיגע שענדליכע מלחמה האט ארויסגערופען. מ'זאגט אז די רוסישע היזקות וועלען דערגרייכען ביז אנ'אונגלויבליכער סומע—פון נאהענט 6 מיליארד רובל! א פשוט'ער רעכענונג וויזט, אז אזא מיינונג איז ריכטיג. און אויב אזוי, הייסט דאס, אז די מלחמה האט איינגעשלונגען די הכנסה פון גאנצען פאלק ניט נאר פאר איין יאהר צייט. די פאלגען פון אזא קאלאסאלער פערשווענדונג פון דעם פאלקס־רייכטהום הויבען זיך שוין אן ארויסצואווייזען: דער מלוכה־אוצר איז פוסט, דער קרעדיט אין אייסלאנד איז פערלארען, אומעטום רעדט מען וועגען א מלוכה־באנקראט. און נאך שווערער זענען די פאלגען פון דער מלחמה פאר די ארבייטענדע קלאסען פון דער בעפעלקערונג, וועלכע טראגען אויף זיך די הויפט־משא פון דעם מלוכת־ביודזשעט.

דער קורצער איבערזיכט פון די רוסישע מלחמות ברענגט אונז צו דעם שלוס, אז די מלחמות, סיי זיעגרייכע, סיי פערשפיעלטע, האבען פאר דעם ארבייטער־קלאס אלין דעמזעלבען רעזולטאט—זיי פערגרעסערען די שווערע לאסט פון די שטייערן, — די לאסט, וועלכע קען איינבייגען דעם שטארקסטען רוקען און אויפצעהרען די געזונדסטע מיסקעלען. אויב א מלחמה ברענגט יעמעגן עס איז נוצען און ריוח, קומט דאס געוועהנליך אן ניט דער מאסע, וואס טראגט אויף זיך איהר גאנצען לאסט.

עֶדעֶ מלחמה טראגען אויס אויף זייערע פּלייצעס די, וועֶלכעֶ גיבען אין די פריעדליכעֶ צייטען די מיליארדען אויף צוצוגרייטען זיך צו איהר, און אין דער קריעגס-צייט—דעם שרעֶקליכסטען שטייער, דעם בלוט-שטייער.

דער פינאנס-מיניסטער, בעֶטראכטענדיג אין דעם בודזשעט פון 1906 יאהר די צוראינירטעֶ מלוכה-און פאלקס-ווירטשאפט, האט אזוי געֶמעֶלדעט דעם קיסר: „די עֶקאנאמישעֶ צורודערונג וועֶקט אויף די ענערגיע פון די מעֶהר טהעטיגעֶ, טאלאנטפאלעֶ און אונטערנעהמונגס-פעֶהיגע געזעלשאפטליכעֶ עֶלעֶמענטען און רופען ארויס די תארטנעֶקיגע און העפטיגעֶ ארבייט ביי די ארבייטענדעֶ מאסען, און דאס פיהרט פון דער אנדער זייט צו דער פערבעסערונג אין דער פאלקס און מלוכה-ווירטשאפט".

מיר האבען דא ציטירט דעם מיניסטערס ווערטער צוליעב דעם, ווייל אין זיי דריקט זיך אויס די מיינונג, וועֶלכעֶ האלט זיך געֶוועֶהנליך אין דער געזעלשאפט. דער מיניסטער האט געזאגט אנ'אמת, אבער מעֶהר ניט צוליעב דעם, כדי צו דערווייזען דעם ליגען. אמת, אז נאך א שטארקער צורודערונג קומט אפט פאר אין לאנד אנ'עֶקאנאמישעֶ אויפלעֶבונג, נאר דערביי דארפען מיר ניט פערגעסען, אז אזעלכע אויפרודערענגען האבען געבראכט אפילו גרויסעֶ פעלקער צו א פאלקאמען אונטערגאנג און רואינירונג. נאר לאמיר אננעֶהמען, אז די צורודערונג האט געבראכט צו א פרעֶכטיגער אויפבליהונג פון די פראדוקטיווע קרעֶפטען. וואס געֶווינען אין דעם פאל די „ארבייטענדע מאסען?" — גאר נישט! נאך יעדער מלחמה מוזען די שטייערן וואקסען, און מען רייסט דעריבער אב דעם גרעסטען טהייל פון זייער ארבייטס-לוין פאר די מלוכה. ביז דער מלחמה האט רוסלאנד געצאהלט אויף איהרעֶ חובות 265 מיליאן רובל א יאהר, נאך דער מלחמה וועט זי צאהלען 335 מיליאן רובל. די שטייערן, וועֶלכעֶ מען העכערט אין דער צייט פון א מלחמה, ווערען געֶוועֶהנליך ניט אבגעשאפט אויך אין דער צייט פון פריעדען. אזוי צום ביישפיעל האט מען נאך ביז איצט ניט פערקלענערט די שטייערן, וואס מ'האט פערגרעסערט בעת דער רוסיש-כינעזישער מלחמה...

מיר האבען זעֶהר א גוטען ביישפיעל. דאס קריעגס-לוסטיגסטעֶ לאנד אין איראפא איז ענגלאנד, וועֶלכעֶ האט אין פאריגען

יאהרהונדערט געפיהרט די גרעסטע צאהל מלחמות. די ענגלישע מלחמות זענען שטענדיג געווען נוציג פאר ענגלאנד: זיי האבען איהר געמאכט פאר א „געלד-קאסע" פון דער גאנצער וועלט. ניט לאנג האט ענגלאנד געענדיגט די מלחמה מיט די בורען און האט דערביי אריינגענומען אין איהרע הענד די רייכסטע מלוכה פון אפריקע. און וואס זשע? אין ענגלאנד, וואו די ביינק ברעכען זיך פון די מאסען געלד, וואס איז דארט צוזאמענגעקליבען, פון וואנען דאס געלד פליסט זיך פאנאנדער איבער דער גאנצער וועלט, איז דאך אלע מאל געווען א מאסע ארעמעלייט און די צאהל פון זיי ווערט אלץ גרעסער און גרעסער. ניט לאנג צום ביישפיעל האבען די ארבייטסלאזע געמאכט א בעדייטענדע דעמאנסטראציע, און דא גאר ניט לאנג איז אין ענגלאנד דורכגענאנגען א געזעץ, לויט וועלכען ס'ווערט פארווערט פון 11-טען יאנואר 1906 יאהר אן אריינצופאהרען אין ענגלאנד די אלע פערזאנען, וואס פאהרען מיט'ן דריטען קלאס און וואס האבען ביי זיך אין קעשענע ווייניגער, ווי 50 רובל. דיזען געזעץ האט מען ארויסגעגעבען צוליעב דעם, וויל אין ענגלאנד, אין דעם לאנד פון מיליארדען, איז דא צו פיעל ארעמע לייט. די רעגירונג האט אין איהר ערקלערינג וועגען די נויטווענדיגקייט פון אזא געזעץ אנגעוויזען, אז אויף יעדע 39 מענשען געפינט זיך אין ענגלאנד איין הונגערענדער! 370 טויזענד מאן בעקומען אין ענגלאנד שטיצע פון די צדקה-אנשטאלטען, און דאס זענען שוין אמת'ע בעטלער! די צאהל פון אזעלכע „בעטלער', אנדערס געזאגט, ארבייטסלאזע, פארגרעסערט זיך יעדעס יאהר, און די דאזיגע פערגרעסערונג איז געפעהרליך פאר דעם פראלעטאריאט אין דער היניגט, וואס לויט די ענגלישע געזעצען פערלירט יעדער, וואס בענוצט זיך מיט קהל'שע שטיצע זיין רעכט אלס וועהלער אין די ארטיגע איינריכטונגען, וועלכע שפיעלען אין ענגלאנד א גרויסע און וויכטיגע ראלע...

און אויב אזוי האלט די זאך אין ענגלאנד, אין דעם רייכסטען לאנד פון דער גאנצער וועלט, טא וואס קען מען שוין זאגען וועגען רוסלאנד?

די רוסישע ביוראקראטיע די טרייע דיענסט פון די רייכע קלאסען, האט געזעהען צו דערטרינקען דאס לאנד אין אונטער-טרעגליכע שטייערן. די רעגירונג, וואס איז ניט פעראנטווארטליך

פאר'ן לאנד, האט אין דעם משך פון אײן יאהר־הונדערט געקענט ארויפוּוארפען אויפ'ן פאלק איחוב פון העכער 6 מיליארד רובל! וויעפיעל פון די מיליארדען האט מען איסגעגעבען אויף די בעדערפניסען פון ארבײטענדען פאלק, אויף דעם זאל ענטפערען דאס הונגערענדע אין בערויבטע רוסלאנד! אלע היזקות, וואס די יאפאנער מלחמה האט געבראכט, קען מען גאר ניט אבשאצען מיט געלד. נאר אויך דאס, וואס מען קען יע אבשאצען, שטײגט אריבער אלץ, וואס די לעבעדיגסטע פארשטעלונגס־קראפט קען זיך איסמאלען. אונזערע קינדס־קינדער, גאנצע רײהען פון די ווײטסטע ציקינפטיגע דורות וועלען מוזען זיך פאנאנדערצאהלען פאר די חובות, וואס זענען געמאכט געווארען אהן דעם הסכם פון פאלק, אהן זײן ווילען.

אין מצרים זענען דא גרויסע העכליכע דענקמאלען־פיראמידען. די ראזיגע פיראמידען זענען געבויט געווארען לויט דעם בעפעהל פון די טיראנען, וואס האבען געוועלטיגט אין די אמאליגע צייטען איבער דעם פאלק פון מצרים. ס'זענען אריבער לאנגע יאהר־הונדערטען און די דענקמאלען שטעהען נאך און דערצעהלען די שרעקליכע בלוטיגע געשיכטע וועגען דעם, ווי הונדערטע טויזענדער פערשקלאפטע מענשען האבען זיך געקוועלט און זענען אומגעקומען, דורכצופיהרענדיג די עהגייציגע פלענער פון זייערע דעספאטען. די ביבעל וועט אייך דערצעהלען, אז די פיראמידען שטעהען אויף מענשליכע ביינער און זענען בעגאסען מיט דעם הייסען בלוט פון די מצרים... פונקט ווי די ראזיגע פיראמידען, דריקען די היינטיגע פעלקער אט יענע אונגעהויער גרויסע חובות, וועלכע די רעגירונגען פון פערשיעדענע לענדער און פעלקער מאכען צוליעב זייערע קריעגס־צוועקען. דעם דרוק פון די פיראמידען־חובות פיהלט אויף זיך אויך דאס געדולדיגע רוסישע פאלק. די רוסישע חובות וועלען, ווי יענע מצרים־פיראמידען, דערצעהלען פאר די ווייטסטע צוקינפטיגע דורות די שרעקליכע געשיכטעס וועגען דער הערשאפט איבערן פאלק פון דער אונבעגרענצטער אונפעראנטווארטליכער מאכט, וואס האט זיך קיינמאל ניט געגרעכענט מיט די אינטערעסען פון פאלק...

אונטער דער משא פון די מצרים־פיראמידען ליגען די טיראנען און דעספאטען. אונטער דער משא פון די היינטיגע פיראמידען־

די שרעקליכע חובות ווערט פאר אונזערע אויגען בעגראבען אט די דאזיגע זעלבסטהערשאפט, וועלכע האט רואינירט, אויסגעמאטערט דאס פאלק און איהם געטריבען מעכטיג זיך אויפצוהויבען פאר זיינע צוטראטענע מענשען־רעכטע...

די געדולד פון פאלק, וואס האט אויסגעהאלטען הונדערטער יאהרען לאנג, האט איצט שוין געפלאצט, און — מ׳דארף מודה זיין — די מלחמה מיט יאפאן, די אונערטרעגליכע לאסטען פון דער דאזיגער מלחמה זענען געווען דער לעצטער טראפען, וואס האט איבערפיהלט דעם בעכער פון געדולד, — דעם בעכער, וואס רוסלאנד האט אויסגעטרונקען ביז׳ן דעק...

באגאלי עפאוו